

до захисту
[Signature]

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
ступеню магістр

студента Путрова Антона Володимировича
(ПІБ)
академічної групи 072м-20з-1 (заочна форма навчання)
(шифр)
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)
освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
(код і назва програми)
на тему: «Управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації (на прикладі АТ КБ «Приват Банк»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Єрмошкіна О.В.	80	добре	<i>[Signature]</i>
Рецензент	Гулько В.О.		відмінно	<i>[Signature]</i>
Нормоконтролер	Федорова О.Г.	78	добре	<i>[Signature]</i>

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

Єрмошкіна О.В.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

«__» _____ 2021 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу
ступеню магістр

студенту **Путрову А.В.**

(прізвище, ініціали)

академічної групи **072М-20з-1**

(шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

(код і назва спеціальності)

На тему: «Управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації (на прикладі АТ КБ «Приват Банк»)»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 16.12.21 р. р.№1065-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	04.10.2021- 15.10.2021
Розділ 1	Теоретико-методичні основи організації фінансової діяльності банку	18.10.2021- 29.10.2021
Розділ 2	Аналіз результатів фінансової діяльності АТ КБ «Приват Банк»	01.11.2021- 26.11.2021
Розділ 3	Напрями удосконалення результатів фінансової діяльності АТ КБ «Приват Банк»	29.11.2021- 10.12.2021
Розділ 4	Оцінка очікуваного ефекту від впровадження банківських цифрових інновацій	13.12.2021- 31.12.2021
ВИСНОВКИ		04.01.2022- 06.01.2022
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	10.01.2022- 11.01.2022

Завдання видано

Дата видачі завдання **27.09.2021 р.**

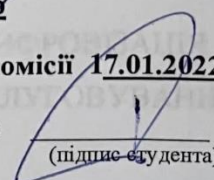
Дата подання до екзаменаційної комісії **17.01.2022 р.**

Завдання прийнято до виконання

(підпис керівника)

Єрмошкіна О.В.

(прізвище, ініціали)

(підпис студента)

Путров А.В.

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Путров А.В. – Управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації (на прикладі АТ КБ «Приват Банк»). – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра освітньої програми 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2022.

Мета кваліфікаційної роботи – розвиток теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації.

У першому розділі розглянуто теоретико-методичні основи організації фінансової діяльності банку, узагальнено методичні підходи аналізу ефективності фінансової діяльності комерційного банку, досліджено сутність цифровізації банківської діяльності.

У другому розділі надана коротка характеристика діяльності АТ КБ «Приват Банк», проведено аналіз результатів фінансової діяльності банку та дотримання нормативів банківської діяльності.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи запропоновано напрями удосконалення результатів фінансової діяльності банку, в тому числі на основі впровадження проєкту дистанційного банківського обслуговування «Клієнт-менеджер».

У четвертому розділі проведено оцінку очікуваного ефекту від впровадження цифрових інноваційних технологій в більшість АТ КБ «Приват Банк».

**БАНК, ПРИБУТОК, ЦИФРОВІЗАЦІЯ, КЛІЄНТ-МЕНЕДЖЕР,
ДИСТАНЦІЙНЕ БАНКІВСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ.**

SUMMARY

Putrov A.V. - Management financial activities of a commercial bank under digital transformation (in terms of CB Privat Bank JSC). - Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for the Magister's Degree in Specialty 072 «Finance, Banking and Insurance». – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2022.

The purpose of the qualification work is the development of theoretical provisions and the development of practical recommendations for managing the financial activities of a commercial bank in the context of digital transformation.

The first section considers the theoretical and methodological foundations of the organization of financial activities of the bank, summarizes the methodological approaches to the analysis of the effectiveness of financial activities of a commercial bank, explored the essence of digitalization of banking.

The second section provides a brief description of the activities of CB Privat Bank JSC, an analysis of the results of financial activities of the bank and compliance with banking standards.

The third section of the qualification work offers ways to improve the results of the bank's financial activities, including based on the implementation of the project of remote banking "Client-Manager".

The fourth section assesses the expected effect of the introduction of digital innovative technologies in the morbidity of CB Privat Bank JSC.

BANK, PROFIT, DIGITALIZATION, CLIENT-MANAGER, REMOTE BANKING SERVICE.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ.....	10
1.1. Законодавче регулювання фінансової діяльності банків.....	10
1.2. Теоретичні підходи до визначення фінансових операцій комерційних банків: види та зміст.....	19
1.3. Ефективність фінансової діяльності комерційного банку.....	24
1.4. Цифровізація як інноваційний напрям розвитку банків.....	31
Висновки до розділу 1.....	37
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТ БАНК».....	40
2.1. Загальна характеристика АТ КБ «Приват Банк».....	40
2.2. Аналіз нормативів банківської діяльності АТ КБ «Приват Банк»...	43
2.3. Аналіз результатів фінансової діяльності банку.....	55
Висновки до розділу 2.....	60
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТ БАНК».....	61
3.1. Моделювання прибутку банку на основі кореляційно-регресійної моделі.....	61
3.2. «Клієнт-менеджер» як напрями банківських цифрових інновацій, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності банківської установи.....	66
3.3. Перспективи провадження універсальної електронної карти в контексті удосконалення фінансової діяльності АТ КБ «Приват Банк»	70
3.4. Моделювання оптимізації процесів управління ліквідністю банку в умовах цифровізації.....	75
Висновки до розділу 3.....	78

РОЗДІЛ 4 ОЦІНКА ОЧІКУВАНОВОГО ЕФЕКТУ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ БАНКІВСЬКИХ ЦИФРОВИХ ІННОВАЦІЙ.....	81
4.1. Оцінка ефективності впровадження проєкту «Клієнт- менеджер».....	81
4.2. Планування рентабельності банку на основі декомпозиційного аналізу прибутку.....	86
Висновки до розділу 4.....	91
ВИСНОВКИ.....	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	96
ДОДАТКИ.....	100

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Банківська система є однією з ключових ланок економічної системи для будь-якої країни. Робота банків насамперед покликана регулювати рух грошових потоків та сприяти забезпеченню максимального використання фінансових ресурсів економічної системи та використання капіталу в тих галузях економіки, де прибуток та віддача від капіталовкладень будуть максимальними. У сучасних умовах від якості роботи ринку банківських послуг значною мірою буде залежати ефективність функціонування сучасної ринкової економіки України загалом. До головних питань з організації менеджменту в комерційному банку можна віднести: побудову системи ефективного управління інформаційними потоками і ресурсами банку; регулювання ризиків банківських операцій; повномасштабне використання функцій системи управління; аналіз ефективності проведених операцій підрозділами банку, а також впровадження чіткої системи управління фінансовою стійкістю банківської установи.

Сьогодні використання цифрових технологій у банківській діяльності дозволяє банкам поліпшити якість і прибутковість не лише від надання банківських послуг, а й від підвищення ефективності супутніх процесів, таких як управління персоналом, аналітична діяльність, забезпечення безпеки інформації, а цифрова трансформація є однією із основних вимог для всіх банків кожної країни.

Тому, вивчення підходів до побудови ефективної системи управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації є актуальним і має велике практичне значення для майбутніх фахівців, пов'язаних з банківською справою, що обумовлює актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи.

Метою кваліфікаційної роботи є подальший розвиток теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації.

- В рамках сформульованої мети було поставлено і вирішено ряд **завдань**:
- розкрито теоретичні основи фінансових операції комерційних банків;
 - вивчено та систематизовано методичні підходи до аналізу ефективності фінансової діяльності комерційного банку;
 - розглянуто сутність цифровізації як інноваційного напрямку розвитку банків;
 - проведено аналіз результатів фінансової діяльності АТ КБ «Приват Банк»;
 - запропоновано напрями удосконалення фінансової діяльності АТ КБ «Приват Банк»;
 - проведено моделювання прибутку банку на основі кореляційно-регресійної моделі;
 - проведено оцінку очікуваного ефекту від впровадження банківських цифрових інновацій.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою діяльністю АТ КБ «Приват Банк» в умовах цифрової трансформації.

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи та практичні аспекти аналізу, планування та управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань в роботі використовувалися загальні методи наукового пізнання, а саме економічного аналізу, синтезу, порівняння, аналогії, узагальнення, економіко-статистичні, методи математичного моделювання, коефіцієнтів та інші.

Інформаційною базою роботи є навчальні посібники, періодичні видання, нормативно-правові акти, а також фінансова звітність за період 2018-2020 рр. АТ КБ «Приват Банк».

Наукова новизна одержаних результатів. Результати дослідження полягають у вирішенні важливої наукової задачі – удосконалення науково-методичних основ управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації. У рамках дослідження **удосконалено**

методичні підходи до підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю комерційного банку на основі використання банківських цифрових технологій.

Теоретична значимість отриманих в роботі результатів полягає у розвитку існуючих методичних положень, а також у розробці рекомендацій щодо концептуальних засад управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації.

Практична цінність роботи полягає в тому, що використання банківських цифрових технологій в діяльності комерційного банку є інструментом оптимізації підходів до управління діяльністю, що, в свою чергу, забезпечує можливість підвищення ефективності його діяльності в майбутніх періодах в умовах цифрової трансформації.

Публікація. Основні результати дослідження опубліковано в Міжнародному науковому журналі «Інтернаука», серія «Економічні науки», <https://www.inter-nauka.com/issues/economic2022/1/7838>

Тема публікації «Інструменти удосконалення діяльності комерційного банку в умовах цифрової трансформації». DOI: 10.25313/2520-2294-2022-1-7838

Особистий внесок. Наукові висновки та рекомендації є результатом самостійно проведеного автором дослідження щодо концептуальних засад управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації.

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Її загальний обсяг складає 100 сторінок комп'ютерного тексту, у тому числі 17 таблиць, 13 рисунків, список використаних джерел з 40 найменувань, 2 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

1.1. Законодавче регулювання фінансової діяльності банків

Стабільна банківська система, що динамічно розвивається, – неодмінна передумова стійкого економічного зростання країни. У сучасній економіці банківська система має величезне значення завдяки зв'язкам цієї системи з усіма секторами економіки. Найважливіші функції банків полягають у забезпеченні безперебійного грошового обігу капіталу, в наданні можливостей отримання необхідного фінансування підприємствами, державою, приватними особами, а також створенні сприятливих умов для вкладання коштів з метою нагромадження заощаджень у національній економіці [1].

Правове регулювання діяльності банків – це важлива функція держави, яку вона виконує з метою забезпечення стабільності банківської системи.

Регулювання та банківський нагляд здійснюються відповідно до Конституції України [2], Закону України «Про банки і банківську діяльність» [3], Закону України «Про Національний банк України» [4], інших законодавчих актів України та нормативно-правових актів Національного банку України.

Закон України «Про банки і банківську діяльність» закріплює елементний склад банківської системи, а також економічні, організаційні та правові засади створення, функціонування та реорганізації чи ліквідації цих установ. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [3] банківська діяльність займається залученням у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб, а також розміщенням таких коштів від свого імені, на власних умовах та на свій ризик, відкриттям і веденням банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.

Важлива роль у регулюванні банківських відносин належить підзаконним актам, що містять норми банківського права, таким як акти Президента України

та Кабінету Міністрів України; акти міністерств та відомств, що стосуються банківської сфери, а також правові акти НБУ [5].

Варто зазначити, що сучасний стан нормативно-правової регламентації банківської діяльності в Україні свідчить про наявність серйозних проблем, які значно ускладнюють правозастосовну діяльність суб'єктів правових відносин у банківській системі [6, 7].

Невідповідність чинної правової бази соціально-економічним реаліям сьогодення знижує рівень захищеності споживачів банківських послуг, самих банківських установ, зменшує інвестиційну привабливість України.

Сьогодні можна зазначити, що вітчизняне банківське законодавство є досить заплутаним і таким, що не зовсім різниться логікою власної побудови. Зокрема, правові норми, котрі регламентують банківську діяльність, хаотично «розпорошені» по досить значному масиву нормативно-правових актів, що сильно перешкоджає їх практичній реалізації, а іноді навіть унеможлиблює її [6, 7].

Стабільність законодавства, що регулює фінансову діяльність банківської системи в Україні – це основа, для її вдалого функціонування.

Законодавчі й нормативні акти мають на меті підтримувати розвиток банківської системи, підіймати її надійність, боронити фінансово-кредитні установи від надмірного втручання в їх діяльність адміністративних і контролюючих органів, а також ухвалювати різноманітні проблеми в питаннях фінансово-кредитного взаємодіяння між різними економічними суб'єктами.

Належний рівень законодавчого регулювання правовідносин у сфері банківської справи є стимулюючим чинником розвитку та процвітання фінансового сектору, а відтак і реальної економіки держави. З огляду на це порушена проблематика має завжди перебувати у колі наукових інтересів вітчизняних і зарубіжних учених.

Варто зазначити, що питання, пов'язані з дослідженнями про фінансову діяльність банку як сфери публічно-правового регулювання та з'ясуванням

відносин, що можуть виникати між банками та уповноваженими органами держави дуже важливі.

Опираючись на наукові праці у цій сфері [2-7], можна вважати, що притаманними рисами даних взаємовідносин є такі:

- це публічно-правові правовідносини, тому що одна сторона відображуватиме фінансово-публічний інтерес держави, а НБУ в свою чергу виступає органом державного управління;

- обов'язковими суб'єктами таких правовідносин є держава та повірені нею органи (Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, НБУ, Держкомфінмоніторинг, Національна комісія регулювання ринків фінансових послуг в Україні), які виступають в якості адресатів інформації;

- це стосунки «влада і підлеглі суб'єкти» (наприклад, відношення «НБУ-комерційний банк», «орган публічної влади-комерційний банк»). Підпорядковування у даному випадку має значення те, що НБУ та органи влади керують нормативно-правовим підґрунтям комерційного банку;

- реалізуючи свої обов'язки, банки повинні спиратись на заходи юридичної відповідальності (як приклад, ЗУ «Про банки і банківську діяльність»).

Якщо при роботі банк або інші особи, які також є об'єктами для перевірки НБУ порушують ці вимоги, або виконують ризикову діяльність, яка буде грожити інтересам вкладників або кредиторів банку, то НБУ відповідно розцінює порушення та може вжити заходи впливу, до яких належать [5, 8-12]:

- попередження у письмовому вигляді;
- скликання на загальні збори учасників, спостережної ради та ради директорів банку;

- укладення письмової угоди з банком, завдяки якій банк або визначена угодою особа мусить вжити заходи для усунення порушень, покращення фінансового стану банку, підвищення ефективності функціонування й адекватності системи управління ризиками;

- зупинення виплати дивідендів чи розподілу капіталу в будь-якій іншій формі;
- підняття економічних нормативів для банку;
- зростання запасів резервів для покриття можливих збитків за кредитами та іншими активами;
- лімітувати, припинити чи ліквідувати здійснення окремих видів банківських операцій;
- закладення штрафів на: керівників банку; банк; власників істотної участі в банку;
- тимчасове припинення уживання власником істотної участі в банку права голосу придбаних акцій (паїв), до усунення порушення або скасування заходів впливу, передбачених статтею;
- тимчасове відсторонення посадової особи банку від посади, до усунення порушення;
- позбавлення банку ліцензії на виконання валютних операцій;
- надання статусу проблемного або неплатоспроможного банку;
- відкликання банківської ліцензії та ліквідація банку.

У цілому можна сказати, що ЗУ «Про банки і банківську діяльність» [3] визначає структуру банківської системи, економічні, організаційні та правові засади створення, діяльності, реорганізації та ліквідації банків.

Метою даного Закону є:

- правове забезпечення стабільного розвитку банків та їх діяльності в Україні;
- створення на фінансовому ринку конкурентного середовища;
- забезпечення захищеності законних інтересів вкладників і клієнтів банків;
- створення сприятливих умов для розвитку економіки України.

Банківська система України дворівнева [13], тобто складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків,

що створені і працюють на території України відповідно до положень цього закону та інших законів України.

Банки самостійно визначають напрями діяльності і спеціалізацію за видами послуг.

Національний банк України в свою чергу визначає види спеціалізованих банків та порядок набуття банком статусу спеціалізованого.

Національний банк України здійснює регулювання діяльності спеціалізованих банків через економічні нормативи та нормативно-правове забезпечення здійснюваних цими банками операцій.

Національний банк України визначає системно важливі банки відповідно до таких критеріїв [13-15]:

- розміру банку,
- ступеня фінансових взаємозв'язків,
- напрямів діяльності.

Національний банк України здійснює регулювання та банківський контроль відповідно до положень Конституції України [2], Закону України «Про Національний банк України» [4], інших законодавчих актів України та нормативно-правових актів НБУ.

Банки мають право самостійно володіти, користуватися й розпоряджатися майном, що перебуває у їхній власності.

Держава не має відповідати за зобов'язання банків, а банки не відповідають за зобов'язання держави, якщо це не зазначено законом або договором.

НБУ не відповідає за зобов'язаннями банків, а банки не відповідають за зобов'язаннями Національного банку України, якщо інше не передбачено законом або договором [4, 15].

Органам державної влади і органам місцевого самоврядування забороняється будь-яким чином впливати на керівництво чи працівників банків у ході виконання ними службових обов'язків або втручатись у діяльність банку, за винятком випадків, передбачених законом.

Шкода, заподіяна банку внаслідок такого втручання, підлягає відшкодуванню у порядку, визначеному законом.

Розглянемо більш детально правове регулювання фінансової діяльності банку, яке зазначено в нормативних актах НБУ:

1. Види діяльності

Банк має право надавати клієнтам банківські та різноманітні фінансові послуги (послуги у сфері страхування не включено), також здійснювати іншу діяльність у національній та іноземній валютах.

Банк функціонує та провадить свою діяльність на підставі ліцензії про надання банківських послуг.

Також банк надає послуги з торгівлі валютними цінностями фізичним та юридичним особам у готівковій формі чи безготівковій формі.

Орім надання фінансових послуг, банк має право здійснювати діяльність щодо:

- інвестицій;
- випуску цінних паперів;
- зберігання цінностей (у тому числі щодо обліку і зберігання цінних паперів та інших коштовностей, конфіскованих на користь держави або які не мають власника) або надання в майновий найм (оренда) індивідуального банківського сейфа;
- інкасації коштів та перевезення валютних цінностей;
- ведення реєстрів власників іменних цінних паперів (крім власних акцій);
- надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських та інших фінансових послуг [4, 12, 15].

Якщо банк побажає надавати новий вид діяльності, або новий вид фінансових послуг, то йому треба буде виконати встановлені вимоги НБУ.

Для того щоб обороняти права вкладників та кредиторів Національному банку України дозволяється постановити додаткові вимоги для підняття рівня регулятивного капіталу або інших економічних нормативів банку.

Комерційному банку дозволяється самостійно встановити процентні ставки та комісійну винагороду за надання послуг.

2. Обмеження щодо банківської діяльності

Банкам не дозволяється провадити ризиковану діяльність, яка може погрожувати інтересам вкладників чи кредиторів.

Банки не можуть провадити діяльність у сфері матеріального виробництва, торгівлі (за винятком реалізації пам'ятних, ювілейних і інвестиційних монет) та страхування, крім виконання функцій страхового посередника [4, 11].

Спеціалізованим банкам (за винятком ощадного) забороняється залучати вклади (депозити) від фізичних осіб в обсягах, що перевищують 5% капіталу банку [12, 14]..

Банк може володіти нерухомим майном загальною вартістю не більше 25% капіталу банку. Це обмеження не поширюється на:

- приміщення, яке забезпечує технологічне здійснення банківських функцій;
- майно, яке перейшло банку у власність на підставі реалізації прав заставодержателя відповідно до умов договору застави;
- майно, набуте банком з метою запобігання збиткам, за умови, що таке майно має бути відчужено банком протягом одного року з моменту набуття права власності на нього.

Банкам не дозволяється здійснювати операції шляхом залучення коштів фізичних осіб без відображення в зобов'язаннях та активах банку з метою їх прямого розміщення в кредити [4, 12, 15]..

3. Кредитні операції

Нормативне забезпечення кредитних операцій:

- здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені;
- надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;

– придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг);

– лізинг [11-13].

Банк зобов'язаний мати структурний підрозділ, функціями якого є надання кредитів та управління операціями, пов'язаними з кредитуванням.

Банки не мають права надавати кредити для придбання власних цінних паперів, акцій інших банків та надання субординованого боргу банкам. Використання цінних паперів власної емісії для забезпечення кредитів можливо лише з дозволу НБУ.

Банкам не дозволяється проводити кредитні операції з пов'язаними з банком особами.

Банк зобов'язаний при наданні кредитів дотримуватись головних принципів кредитування, у тому числі перевіряти кредитоспроможність позичальників та наявність забезпечення кредитів, додержуватись встановлених Національним банком України вимог щодо концентрації ризиків [4, 12-15].

Не дозволяється надання безпроцентних кредитів, за винятком передбаченими законом.

У разі несвоєчасного погашення кредиту або відсотків за його користування банк має право видавати наказ про примусову оплату боргового зобов'язання, якщо це передбачено угодою.

Для оцінки кредитного ризику банком використовується інформація з кредитного портфелю.

4. Прямі інвестиції банків

Банк може здійснювати інвестиції лише на підставі письмового дозволу НБУ [13, 16].

Банк, регулятивний капітал якого повністю відповідає вимогам НБУ, може здійснювати інвестиції без письмового дозволу, але якщо:

– інвестиція у фінансову установу становить у сукупності не більш як 1% статутного капіталу банку;

– інвестиція здійснюється до статутного капіталу бюро кредитних історій, що має ліцензію національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [4, 11, 14].

Порядок інформування про здійснення інвестиції встановлено НБУ.

Банку забороняється інвестувати кошти в юридичну особу, статутом якої передбачена повна відповідальність її власників.

Пряма та/або опосередкована участь банку у статутному капіталі будь-якої юридичної особи не має перевищувати 15% статутного капіталу банку. Сукупні інвестиції банку не мають перевищувати 60% розміру статутного капіталу банку.

Вимоги не застосовують якщо:

– акції та інші цінні папери, придбані банком у зв'язку з реалізацією права заставодержателя і банк не утримує їх більше одного року;

– інвестиція здійснюється в статутний капітал банку - учасника банківської групи;

– цінні папери придбані банком за договором про андеррайтинг та знаходяться у власності банку не більше одного року;

– акції та інші цінні папери придбані банком за рахунок та від імені своїх клієнтів.

5. Розрахункові банківські операції

Щоб провадити банківську діяльність банками формуються та ведуться кореспондентські рахунки у центральному банку, також це припустимо здійснювати в інших комерційних банках країни або за її межами. Банківські розрахунки проводять у готівковій та безготівковій формах згідно із правилами, встановленими нормативно-правовими актами НБУ [4, 12, 15].

Безготівкові розрахунки проводяться на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вигляді.

Банки в Україні можуть використовувати як платіжні інструменти платіжні доручення, платіжні вимоги, вимоги-доручення, векселі, чеки, банківські платіжні картки та інші дебетові і кредитові платіжні інструменти, що застосовуються у міжнародній банківській практиці.

Платіжні інструменти мають бути оформлені належним чином і містити інформацію про їх емітента, платіжну систему, в якій вони використовуються, правові підстави здійснення розрахункової операції і, як правило, держателя платіжного інструмента та отримувача коштів, дату валютування, а також іншу інформацію, необхідну для здійснення банком розрахункових операцій, що цілком відповідають інструкціям власника рахунку або іншого передбаченого законодавством ініціатора розрахункової операції [11, 13, 16].

Таким чином, банківська система України функціонує на підставі цілої системи нормативноправових актів, яка визначається терміном «банківське законодавство», які регулюють суспільні відносини у сфері банківської діяльності. Динамічний процес банківських відносин вимагає постійного внесення змін, спрямованих на вдосконалення нормативноправової бази.

1.2. Теоретичні підходи до визначення фінансових операцій комерційних банків: види та зміст

Специфіка функціонування комерційних банків полягає у тому, що їх продуктом є, з одного боку, надання різних послуг шляхом проведення пасивних, активних і комісійно-посередницьких операцій, а з іншого - створення безготівкових платіжних засобів, що значною мірою є результатом тих же операцій [17].

Як показав проведений аналіз літературних джерел [17-22], існує велика кількість видів послуг, які надають комерційні банки, та підходів до їх узагальнення та класифікації.

З нашої точки зору, банківські послуги доцільно класифікувати відповідно до їх зв'язку із функцією банку щодо перерозподілу грошових ресурсів. Такий підхід до класифікації дає змогу прив'язати банківські послуги до діяльності конкретних підрозділів комерційного банку, що їх надають.

Враховуючи зазначене, доцільно виділити такі групи послуг:

1. Послуги, що пов'язані із процентними доходами та витратами – це послуги із супроводу діяльності банку із перерозподілу грошових ресурсів. До цієї групи входять:

- послуги для вкладників: перерахування заробітної плати, пенсії клієнта банку на депозитний рахунок, автоматичне списання відсотків;

- послуги для позичальників: відкриття кредитної лінії, закриття овердрафту, автоматичне погашення кредитних відсотків із поточного рахунка.

2. Комісійні послуги – усі інші банківські послуги, які приносять банку не процентні, а комісійні доходи (трастові операції, депозитарні послуги, надання банківських сейфів).

3. Розрахунково-касове обслуговування – специфічний вид банківської послуги, який поєднує в собі особливості як процентних, так і комісійних послуг. Слід зазначити, що, з одного боку, залишки грошових засобів на розрахункових і поточних рахунках клієнтів є одним із видів залучення ресурсів, за які банк може виплачувати певний процент. Із цього погляду розрахунково-касове обслуговування є *процентною послугою* (послуги для вкладників). З іншого боку, розрахунково-касові операції, які проводяться банком за дорученням клієнтів, пов'язані з одержанням банком комісії за розрахунково-касове обслуговування. У даному аспекті їх можна розглядати як *комісійні послуги*. Процентні банківські послуги допомагають одержати економічну вигоду як вкладникам банку, так і його позичальникам. Для вкладників економічний інтерес виражається у автоматичному збільшенні вартості вкладених у банк грошей. Позичальник, вкладаючи одержані від банку ресурси в певні види бізнесу, також одержує вартість більшу, ніж була інвестована початково [16, 18, 21].

4. Посередницькі послуги. Серед посередницьких послуг найбільш розповсюдженими є посередництво в операціях з цінними паперами, валютою та майном. Сьогодні заслуговує на увагу посередницька діяльність комерційних банків при емісії, розміщенні та організації вторинного обігу цінних паперів клієнтів.

5. Банківські послуги щодо торгівлі валютою мають на меті надання валюти клієнтам для забезпечення їх платежів та підтримки ліквідності у валюті: страхування ризиків знецінення коштів внаслідок зміни валютних курсів, отримання спекулятивного прибутку за рахунок зміни курсів валют.

6. Сутність консультативно-інформаційних послуг полягає у наданні клієнтам різноманітних кваліфікованих консультацій та інформаційної підтримки з різних аспектів управління фінансами та інших господарських, фінансових, правових і банківських питань.

7. Розрахунково-платіжні послуги забезпечують платіжну дисципліну, вони передбачають ведення рахунків юридичних і фізичних осіб та здійснення розрахунків за їх дорученням, касове обслуговування тощо.

8. Інвестиційні послуги – призначені реалізовувати зацікавленість клієнтів банку у інвестуванні власних коштів. Це такі послуги, як формування інвестиційного портфеля, підбір об'єктів інвестування.

9. Нетрадиційні послуги. Під ознакою таких послуг традиційно розуміється їх сучасність. Тобто поняття «нетрадиційні банківські послуги», у трактуванні сучасних науковців, ототожнюється із поняттям «інноваційний продукт» у сфері матеріального виробництва. Безперечно, що так само, як всі інноваційні продукти, у порівнянні з традиційним банківським обслуговуванням, нетрадиційні банківські послуги, зокрема, телебанкінг, мобільний банкінг, інтернет-банкінг тощо, надають вагомі переваги, як банківській установі, так й споживачу:

- значно підвищується ефективність роботи як банку, так і клієнтів;
- знижуються витрати на залучення нових клієнтів;
- швидкість обслуговуваних клієнтів обмежується не кількістю та спроможністю окремих філій та відділень банку, а чинниками, якими значно легше управляти, зокрема потужністю комп'ютерної мережі;
- підвищується якість роботи з клієнтами банку.

10. Послуги самообслуговування клієнтів. Останнім часом спостерігається тенденція у банківській діяльності максимального залучення засобів

автоматизації щодо надання банківських послуг. Так, ще декілька років тому для оплати рахунків споживач вимушений був користуватися касовими обслуговуванням, що значно підвищувало час надання послуги. Зараз ці послуги надаються через термінали банків, або через мережу Інтернет.

Наочно наведена класифікація банківських послуг представлена на рис. 1.1.

Класифікація банківських послуг із поділом по групах споживачів			
Фізичні особи	Юридичні особи	Банки	Державні органи
<ul style="list-style-type: none"> • обслуговування кредитних та депозитних операцій; • розрахунки за поточними рахунками, дебетовими картками, продаж валюти; • овердрафт на поточному рахунку; • інвестицій: ощадні рахунки, строкові депозитні сертифікати, індивідуальні пенсійні рахунки 	<ul style="list-style-type: none"> • комерційні кредити, лізингове обслуговування, факторинг, облік векселів; • управління готівкою, електронний переказ коштів, трансферти; • акредитиви, акцепт векселів; • трасти, пенсійні фонди, депозитні сертифікати, строкові рахунки 	<ul style="list-style-type: none"> • міжбанківські кредити; • поточні рахунки, чековий кліринг, консультації, зберігання цінних паперів; • купівля-продаж ресурсів і цінних паперів, управління готівкою 	<ul style="list-style-type: none"> • проектне фінансування; • управління готівкою, електронний переказ коштів, поточні рахунки, зберігання цінностей; • купівля-продаж ресурсів і цінних паперів, термінові депозити, трастові операції

Рис. 1.1. Класифікація банківських послуг із поділом по групах споживачів

Проте, як показав аналіз літератури [12, 15, 17-21], дуже складно виділити одну загальноприйнятту систему для класифікації банківських операцій. Різні oferty систематизувань банківських операцій обумовлюють розбіжністю в критеріях, за якими проходить та чи інша класифікація.

Тому наведемо ще одну класифікацію банківських операцій за такими ознаками:

1. За статтями балансу:

- активні;
- пасивні;
- позабалансові.

2. За видами отриманого прибутку (або понесених витрат):

- процентні;
- непроцентні.

3. За клієнтською базою:

- юридичні особи;
- фізичні особи;
- органи державного управління;
- інші комерційні банку та з центральним банком.

4. По відношенню до зовнішнього середовища:

- зовнішні;
- внутрішньобанківські.

5. За ступенем новизни:

- традиційні;
- інноваційні.

6. За видом діяльності:

- операційні;
- фінансові;
- інвестиційні.

7. За характером операцій:

- емісійно-касові;
- вкладні або депозитні;
- з безготівкових розрахунків;
- з кредитування;
- фінансування капіталовкладень;
- обслуговування міжнародної торгівлі;
- касове виконання державного бюджету.

Таким чином, складна природа банківських продуктів не дала можливості донині розкрити їх економічну природу та надати їх науково достовірну класифікацію. У західній літературі панує поширений підхід до трактування банківських послуг, коли під ними розуміють будь-який вид діяльності банку. Банківська послуга як самостійне поняття, що характеризує діяльність банку, губиться в широкому колі банківських операцій, які охоплюють усі сторони діяльності банку як фінансового посередника. Тому освоєння сфери банківських послуг є перспективним напрямком діяльності українських банків.

1.3. Ефективність фінансової діяльності комерційного банку

Кількість коефіцієнтів, що можуть бути використані при аналізі ефективності фінансової діяльності банку, обмежена лише кількістю рахунків балансового звіту та звіту про фінансові результати.

Основним інформаційним джерелом для аналізу ефективності фінансової діяльності є звіт про прибутки та збитки комерційного банку.

Отже, ефективність діяльності комерційного банку залежить від дохідності банку, а також від його витрат.

До показників ефективності діяльності банку належать:

- прибутковість банку;
- ефективність діяльності банку;
- ефективності діяльності працівників банку.

1. Прибутковість банку – це сумарний позитивний результат його господарсько-фінансової та комерційної діяльності. За рахунок доходів банку покриваються всі його операційні витрати, формується прибуток, обсяг якого визначає рівень дивідендів, зростання капіталу, розвиток пасивних та активних операцій [22].

Прибутковість банку залежить, насамперед, від оптимальної структури його балансу (активи і пасиви) та від цілеспрямованої роботи банківського персоналу. Важливими умовами забезпечення прибутковості банку є оптимізація

структури доходів і витрат, визначення мінімально допустимої процентної маржі, виявлення тенденцій дохідності кредитних операцій, планування мінімальної дохідної маржі для прогнозування орієнтованого рівня процентів за активними та пасивними операціями. Дохідність банківської діяльності залежить також від підтримки ліквідності, управління банківським ризиком та його мінімізації.

Аналіз показників прибутковості банку здійснюють порівняно з планом і в динаміці.

Вплив факторів на зміну цих показників розраховують за допомогою способу ланцюгових підстановок.

Двома найважливішими показниками прибутковості банку є показники:

- 1) *ROA* – прибутковість активів банку;
- 2) *ROE* – прибутковість акціонерного капіталу банку [22, 23].

Показник доходу на активи характеризує ефективність використання всіх ресурсів, які банк отримав у своє розпорядження, а показник доходу на капітал - дохідність капіталу учасників. При цьому узагальнюючим показником банківської діяльності слід вважати дохід на капітал, а показник доходу на активи пропонується вважати частковим показником, який відображає внутрішню політику банку, професіоналізм його апарату, який підтримує оптимальну структуру активів та пасивів з точки зору доходів та витрат.

Для підвищення доходу на капітал банку, необхідно збільшувати прибутковість його активів і зменшувати частку статутного фонду в загальній сумі коштів банку.

Для збільшення доходу на активи застосовуються такі заходи:

- збільшується ставка відсотків за активними операціями та зменшується ставка відсотків за залученими коштами;
- збільшується частка власних коштів банку в загальній сумі його коштів (показник платоспроможності);
- зменшується співвідношення власних та залучених коштів [23].

Прибутковість активів банку розраховують за такими двома показниками (1.1):

$$ROA 1 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середні загальні активи}} \quad (1.1)$$

Цей показник може використовуватися як коефіцієнт для оцінки діяльності керівництва банку. Але у зв'язку з тим, що не всі активи дають дохід, деякі банки в процесі аналізу прибутковості своєї діяльності деталізують показник процентної прибутковості активів, для розрахунку якого беруться робочі активи (1.2):

$$ROA 2 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Робочі активи}} \quad (1.2)$$

Зіставлення показників ROA 1 та ROA 2 дає можливість виявити невикористані резерви підвищення прибутковості активів за рахунок поліпшення їх структури, ефективнішого використання, дає уявлення про можливість зростання рентабельності завдяки скороченню активів, які не приносять доходу. Передусім, це стосується іммобілізованих власних коштів. Абсолютна рівність між цими показниками неможлива. Адже банки повинні створювати обов'язкові резерви, тобто зберігати частину залучених коштів у найбільш ліквідній формі, яка не дає доходу [24].

На практиці вважається, якщо показник прибутковості активів перевищує 1 %, то банк працює рентабельно.

Прибутковість акціонерного капіталу розраховують за такими двома показниками (1.3):

$$ROE 1 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середній акціонерний капітал}} \quad (1.3)$$

Оптимальне значення цього показника — не менше 15 %.

Співвідношення прибутку та власного капіталу є показником стабільності. Аналіз цього коефіцієнта дає змогу прогнозувати, наскільки зміниться рівень

прибутковості банку. Аналізуючи цей коефіцієнт, потрібно зіставити зростання прибутку та власного капіталу [24].

На практиці деякі банки (а особливо — їх акціонери) цей показник прибутковості деталізують за допомогою коефіцієнта віддачі статутного капіталу (1.4):

$$ROE_2 = \frac{\text{Прибуток банку}}{\text{Статутний капітал}} \quad (1.4)$$

Цей показник характеризує доцільність та ефективність вкладення акціонерами своїх коштів та ефективність віддачі статутного капіталу, а також спроможність банку розпоряджатися всіма його коштами. Для акціонерів і пайовиків певного банку важливе значення має порівняння процента віддачі статутного капіталу з аналогічним показником інших банків для з'ясування сфер найбільш дохідного та вигідного розміщення своїх коштів.

Для оцінки ефективності видатків банку використовують показник рівня їх прибутковості (RB), який розраховують за такою формулою (1.5):

$$RB = \frac{\text{Прибуток банку}}{\text{Витрати банку}} \quad (1.5)$$

2. Вимірювання ефективності діяльності банку визначається за допомогою таких показників:

А) Чистий спред (ЧС) характеризує рівень узгодженості процентної політики банку за кредитними і депозитними операціями. Аналіз чистого спреду пов'язаний із процентною політикою банку, яка відображається у динаміці процентних ставок за активними і пасивними операціями. Чистий спред – це різниця між середніми процентними ставками, отриманими і сплаченими. За його допомогою визначається необхідна мінімальна різниця між ставками за активними і пасивними операціями, яка дасть змогу банку покрити витрати, але не принесе прибутку (мінімальне значення показника 0). Оптимальне значення показника не менше 1,25 % [23, 24].

$$\text{ЧС} = \frac{\text{ПД}}{\text{КП}} * 100 - \frac{\text{ПВ}}{\text{ПЗ}} * 100 \quad (1.6)$$

де ПД – процентні доходи за кредитними операціями;
 КП – кредитний портфель;
 ПВ – процентні витрати за депозитами;
 ПЗ – підпроцентні зобов'язання.

Б) Чиста процентна маржа (ЧПМ) дає змогу оцінити здатність банку утворювати чистий процентний дохід, використовуючи загальні активи. До деякої міри можна вважати, що цей показник характеризує ефективність структури активів банку. Чиста процентна маржа обчислюється як відношення чистого процентного доходу (ЧПД) до загальних активів банку (А) (1.7):

$$\text{ЧПМ} = \frac{\text{ПД} - \text{ПВ}}{\text{А}} * 100 \quad (1.7)$$

де ПД – процентний дохід;
 ПВ – процентні витрати.

Аналізуючи чисту процентну маржу, слід брати до уваги її призначення: маржа слугує для покриття витрат банку і ризиків, у тому числі й інфляційного, створення прибутку, покриття договірних угод. Оптимальним значенням показника є 4,5 %. Зменшення процентної маржі сигналізує про загрозу банкрутства.

Основними причинами зменшення процентної маржі є:

- зниження процентних ставок за кредитами;
- подорожчання ресурсів;
- скорочення питомої ваги дохідних активів у загальному їх обсязі;
- хибна процентна політика.

В) Рівень іншого операційного доходу (ІОД) відносно загальних активів (А) характеризує ступінь залежності фінансового стану банку від «нетрадиційних» доходів. Збільшення цього показника може свідчити про здорову диверсифікацію платних послуг або про хибне тяжіння до

спекулятивних прибутків для покриття дефіциту основного процентного доходу банку (1.8).

$$P_{i\infty} = \frac{I_{\text{ОД}}}{A} * 100 \quad (1.8)$$

За своїм складом наведені коефіцієнти поєднують періодичні показники, тобто показники, обчислені за відповідний період (дохід, витрати, прибуток), і моментні показники, абсолютний розмір яких визначається на відповідний момент часу згідно з балансом (активи, капітал). Для поєднання таких показників застосовують два алгоритми. Перший, більш точний, передбачає обчислення на основі динамічного ряду моментних показників середньої хронологічної, за якою, власне, і визначаються середні моментні показники. Такий підхід вимагає залучення проміжної інформації для побудови динамічного ряду. Якщо ж аналітик не має змоги залучити відповідні дані, застосовують другий алгоритм розрахунку, згідно з яким моментні показники визначаються на кінець періоду, протягом якого обчислено періодичні показники [22, 24].

3. Ефективність діяльності працівників банку. Оскільки оплата праці є найголовнішою складовою непроцентних видатків банку, то продуктивність праці співробітників, яку вимірюють з урахуванням чисельності штату і витрат на його утримання, може свідчити про ефективність роботи самої установи. Однак продуктивність роботи потрібно оцінювати, зважаючи на той факт, що у поточний період економія на зарплаті (шляхом її значного зниження або скорочення чисельності працівників) може призвести до погіршення якості й послаблення мотивації до роботи, а з часом до зниження ефективності роботи банку. До таких коефіцієнтів належать продуктивність праці та рентабельність витрат на персонал.

Оскільки оплата праці є найголовнішою складовою непроцентних витрат банку, то продуктивність праці співробітників банку, яку вимірюють з урахуванням чисельності штату і витрат на його утримання, може свідчити про ефективність роботи самої установи. Однак продуктивність роботи слід

оцінювати, зважаючи на той факт, що у поточний період часу економія на зарплаті (за рахунок її значного зниження або скорочення чисельності працюючих) може призвести до погіршення якості та послаблення мотивації до роботи, а з часом і до зниження ефективності роботи банку [23].

Рентабельність витрат на персонал ($R_{в.п}$) вимірює окупність витрат на утримання працівників, демонструє чистий ефект від рішень щодо мотивації праці співробітників незалежно від того, спрямовані ці рішення на низьку кваліфікацію та низьку заробітну плату чи на високі видатки для висококваліфікованих працівників. Він визначається відношенням чистого прибутку (ЧП) до витрат на персонал (ВП) (1.9):

$$R_{в.п} = \frac{ЧП}{ВП} \quad (1.9)$$

В аналізі наведених коефіцієнтів передбачаються такі етапи:

- 1) побудова системи коефіцієнтів ефективності діяльності банку;
- 2) обчислення звітного і базисного показників за кожним коефіцієнтом, що увійшов до створеної системи існуючих показників;
- 3) визначення абсолютної і відносної змін коефіцієнтів у звітному році;
- 4) оцінювання зміни показників ефективності діяльності банку у звітному періоді;
- 5) загальна оцінка ефективності діяльності банку за сукупністю показників.

Таким чином, ефективність діяльності банку є дуже важливими показниками, які характеризують велику кількість економічних явищ, а її оцінка є досить складною задачею. Вона потребує вирішення цілого ряду методологічних питань.

Тому вивчені в розділі 1 кваліфікаційної роботи питання потребують глибокого дослідження для того, щоб розробити оптимальну методологію оцінки ефективності діяльності українських банків.

1.4. Цифровізація як інноваційний напрям розвитку банків

Основним трендом розвитку світової економіки на сучасному етапі є її цифровізація. Впровадження цифрової економіки в країнах світу має супроводжуватися, з одного боку, законодавчим врегулюванням цифрових технологій, що зробить їх стандартизованими та безпечними, з іншого, пошуком нових моделей управління та бізнес моделей з використанням цифрових технологій зберігання, обробки та передачі інформації, що призведе до соціально-економічних, інституціональних та виробничих перетворень як в межах окремих країн, так і світової економічної системи.

Кабінет Міністрів України 17 січня 2018 року схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердив план заходів з її реалізації. Це фактично дорожня карта цифрової трансформації економіки України яку Міністерство економічного розвитку і торгівлі розробило разом з провідними експертами ІТ-сфери [25].

Ця концепція передбачає здійснення заходів щодо впровадження відповідних стимулів для цифровізації економіки, суспільної та соціальної сфер, усвідомлення наявних викликів та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетенцій, а також визначає критичні сфери та проекти цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку виробництва, використання та споживання цифрових технологій. Шлях до цифрової економіки пролягає через внутрішній ринок виробництва, використання та споживання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій.

Тому цифровізація - важливий напрям розвитку всіх сфер економіки України, у тому числі і банківської діяльності.

Цифровізація в банківництві – це комплекс сучасних економічних, організаційно-управлінських, інституційних нововведень в будь-якій сфері функціонування банку. В умовах зростаючої конкуренції цифровізація сприяє

розширенню клієнтської бази, збільшенню частки ринку банківських послуг, скороченню витрат, підвищенню фінансової стійкості та безпеки банку.

Цифровізація діяльності банку – це система заходів, спрямованих на поглиблення співпраці з фінтехстартапами з метою досягнення довгострокових цілей розвитку пов'язаних з упровадженням інноваційних методів роботи, нових банківських продуктів і послуг для збільшення та розширення клієнтської бази і підвищення конкурентоспроможності банку. Для вітчизняних банків цифровізація діяльності на даному етапі потребує такого стилю роботи, в основі якого лежить пошук нових можливостей, вміння залучати і використовувати для вирішення поставлених завдань ресурси із різних джерел, добиваючись бажаного результату при мінімальних затратах.

На наш погляд, особлива увага для успішного впровадження цифрової економіки в країні має приділятися саме цифровому розвитку фінансового сектора економіки та банківської системи, як його складової. Цифрова трансформація діяльності банків, які забезпечують функціонування економіки, є обов'язковою умовою формування цифрової економіки в країні, так як без ефективної та надійної діяльності банківської системи неможливе економічне зростання.

Використання цифрових технологій зберігання, обробки та передачі інформації в поєднанні з поширенням доступності Інтернету не тільки через ПК, а й за допомогою мобільних телефонів створили умови для створення та впровадження фінансових технологій, основні з яких охарактеризовані в табл. 1.1.

Більшість дослідників [26] вважають, що такі технологічні компанії Amazon, Facebook, Google, Apple, Microsoft за рахунок впровадження інноваційних продуктів і послуг в фінансовій сфері стають конкурентами банків, особливо, в сфері обслуговування фізичних осіб, пропонуючи нові стандарти якості, швидкості та зручності для споживачів.

Таблиця 1.1

Ключові технології fin-tech

Технологія fin-tech	Опис технології
Інтерфейси програмування	набір готових протоколів, функцій, структур, які визначають взаємодію різних програм. Завдяки даній технології комп'ютери можуть "спілкуватися" між собою, а розробники можуть використовувати вже готові частини потрібного функціоналу та швидко й зручно запускати нові послуги
Штучний інтелект	можливості комп'ютерних програм виконувати такі завдання, як вирішення проблем, розпізнавання мови, візуальне сприйняття, прийняття рішень та переклад мов.; має безліч додатків і все більше використовується у фінансовому секторі у вигляді чат-ботів
Машинне навчання	фокусується на тому, щоб комп'ютери мали можливість навчатися; ця технологія зосереджена на аналізі та вивченні великих обсягів даних з метою визначення або прогнозування, вона аналізує великий обсяг даних для розпізнавання шаблонів, які не мають бути інтуїтивно зрозумілими або раціональними, або переведеними на програмні коди
Інтернет речей	це концепція, яка використовує декілька технологій з метою підключення до Інтернету побутових пристроїв для того, щоб забезпечити цінність для клієнта, включаючи полегшення фінансових операцій
Великі масиви даних	є вільним терміном для позначення великих обсягів неструктурованих та структурованих даних, аналіз яких неможливий за допомогою традиційних аналітичних інструментів. Включаються також дані, зібрані через Інтернет або корпоративні інтранети, та інші дані, які організації створюють та зберігають під час звичайного ведення бізнесу
Розумні контракти	цифровий договір, який може самостійно виконуватися, коли виконуються умови.
Хмарні технології	використання віддалених та спільних серверів, розміщених в Інтернеті, для зберігання, керування та обробки даних, а не серверів та комп'ютерів, які належать кожному користувачу хмар (наприклад, банку) та локально підтримують
Криптографія	захист інформації з перетворенням її в безпечний формат (наприклад, шляхом шифрування)
Біометрія	технологія стосується цифрового охоплення та зберігання унікальних характеристик окремих осіб, таких як клієнти здебільшого з метою підвищення безпеки фінансових операцій

Варто окрему увагу приділити інструментам цифрової трансформації, які використовуються в банківському секторі:

– мобільний банкінг – завдяки мобільному телефону можна здійснити більшість операцій із власними рахунками, він відкриває великий спектр послуг, зокрема, залишок по рахунку, платежі, перекази коштів, кредити однієї фізичної

особи іншій тощо. Як вважають експерти, мобільний телефон замінить пластикову картку як засіб платежу вже через кілька років. Саме за допомогою NFC-чипів, які вбудовані у телефон, буде відбуватися ідентифікація клієнта, тому зникне потреба в паспорті, тому що ідентифікація клієнта банком стане можливою лише за допомогою телефону. Сьогодні ця тенденція з'явилася на ринках США і Європи, де ідентифікація вже відбувається навіть за адресою електронної пошти клієнта;

– Інтернет-банкінг – ключова новація майбутнього десятиліття, яка сьогодні пропонується клієнтам більшістю банків. Україна входить у топ-10 країн Європи за кількістю користувачів, але через низьке проникнення в регіони все ще має значний потенціал зростання Інтернет-аудиторії у майбутньому. Для банків це відкриває великі можливості, тому експерти роблять основну ставку саме на розвиток віддаленого банкінгу;

– «зона 24» – за допомогою цього продукту клієнт може самостійно керувати своїми рахунками, одержувати консультацію фахівця call-центру, залишати заявку на одержання послуги, записатися на обслуговування в будь-яке відділення банку. Практично кожна «зона 24» оснащена банкоматом, модулем поповнення готівкою CashIn, телефоном доступу до інформаційної служби. Цей напрямок банківської діяльності продовжує вдосконалюватися;

– електронний залишок – упровадження даної послуги в касах банку дозволяє скоротити витрати на обіг монет, оскільки залишок менше однієї гривні зараховується на рахунок мобільного телефону клієнта або у вигляді електронного ваучера;

– POS-термінали в торговельних мережах – на відміну від західних країн вони не призвели до глобальної революції в українському безготівковому просторі. Однак сьогоднішні 15% безготівкових операцій з платіжними картками все-таки змушують банкірів вірити в посилення цього тренду в найближчі п'ять років. У майбутньому POS-термінали будуть установлювати самі торговці, оскільки в оплату будуть прийматися не пластикові картки, а інформація з NFC-чипів, вбудованих у телефон. Тим часом термінали самообслуговування, що

з'явилися кілька років тому, набирають популярності як у банківських відділеннях, так і за їхніми межами [26].

Перелічені цифрові технології використовуються в банківській сфері вже достатньо багато років. Проте в Україні за останні роки з'являється все більше фінансово-технологічних стартапів у галузі проведення платежів, використовуються фінансові операції за допомогою технологій краудфандінга і краудлендінга, інтернет портали для підприємців, які пропонують зручні сервіси ведення електронного бізнесу та управління фінансами. Все це тільки початок на шляху, який українські банки та фінансові компанії повинні пройти для отримання певної вигоди і можливостей, що поступово відкриваються у міру розвитку нових сегментів щодо впровадження досвіду у галузі широкого застосування міжнародних електронних фінансових технологій [26].

Постійний розвиток банківської сфери потребує значних капіталовкладень та державної підтримки. Фінансування впровадження інновацій в банківські механізми в світі збільшуються з кожним роком (рис. 1.2).

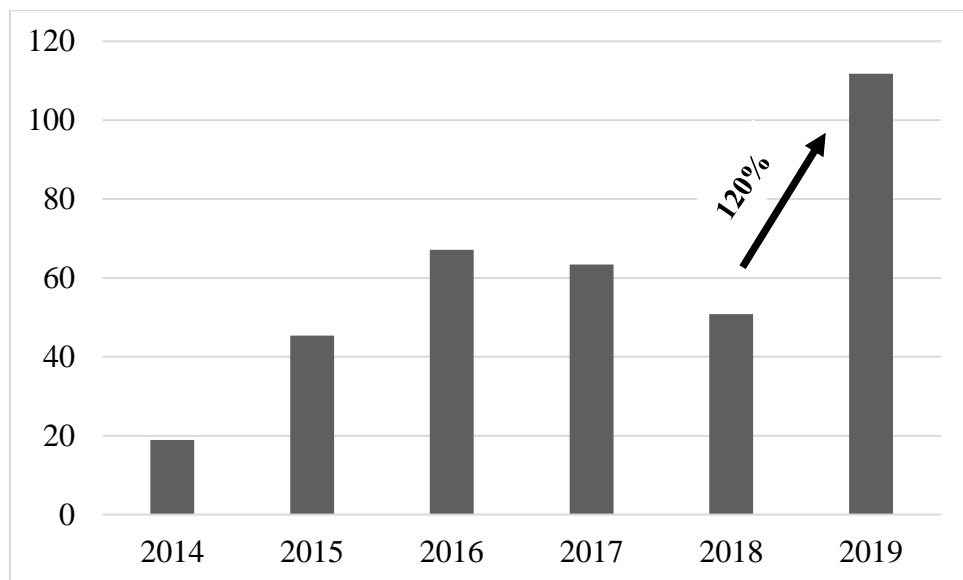

Рис. 1.2. Динаміка обсягів інвестицій в інновації в світовий банківський сектор за 2014–2019 рр.

Світова цифровізація та удосконалення роботи банківських систем призвела до посилення розриву між країнами. Високорозвинені країни змогли швидше ввести в дію нові технології. Також рівень своєї конкурентоспроможності змогли підняти держави, які розвиваються в умовах швидкого та ефективного ведення сучасних технологій у функціонування банківської системи. Прикладом може слугувати Естонія, Латвія, які були колишніми країнами СНД як і Україна. Країни, які не спромоглися так швидко адаптувати свої фінансові системи до нового етапу розвитку, зазнали значних економічних втрат.

За умови раціонального використання та впровадження цифрових технологій в роботу банківської системи Україна зможе підвищити свій економічний потенціал та надати більші можливості для своїх громадян.

Однак, варто зазначити, фінансові технології не змінюють саму сутність банківської діяльності, а впливають на підходи та напрями організації діяльності банків, вдосконалюючи процес взаємодії банків з клієнтами за основними напрямками його діяльності: залучення вкладів та розміщення коштів у кредитні та інвестиційні операції, відкриття і ведення банківських рахунків; ті ж фінансові технології, що не впливають на взаємодію банку з клієнтами, спрямовані на підтримку ринку банківських послуг, як це представлено на рис.1.3.

Рис. 1.3. Fin-tech технології у банківській діяльності

Зазначимо, що використання цифрових технологій у банківській діяльності дозволить банкам поліпшити якість і прибутковість не лише від надання банківських послуг, а й від підвищення ефективності супутніх процесів, таких як управління персоналом, аналітична діяльність, забезпечення безпеки інформації тощо.

Таким чином, цифрова трансформація є однією із основних вимог для всіх банків кожної країни. Банківська діяльність за сучасних вимог буде ефективною лише з дотриманням фінансової інклюзії, тобто створення умов для повсюдної доступності та еластичності банківських послуг. Упровадження сучасних технологій у фінансову галузь трансформує та адаптує банки до роботи за нових умов, реалізація яких буде ефективною за дотриманням трьох основних аспектів, які стали викликами 21 століття для фінансових установ: орієнтація на клієнта; відкритість до інновацій; організаційна гнучкість.

Висновки до розділу 1

Правове регулювання діяльності банків – це важлива функція держави, яку вона виконує з метою забезпечення стабільності банківської системи.

Банківська система України функціонує на підставі цілої системи нормативноправових актів, яка визначається терміном «банківське законодавство», які регулюють суспільні відносини у сфері банківської діяльності. Динамічний процес банківських відносин вимагає постійного внесення змін, спрямованих на вдосконалення нормативноправової бази.

Специфіка функціонування комерційних банків полягає у тому, що їх продуктом є, з одного боку, надання різних послуг шляхом проведення пасивних, активних і комісійно-посередницьких операцій, а з іншого - створення безготівкових платіжних засобів, що значною мірою є результатом тих же операцій.

Було сформульовано суть банківських операцій, яка різними вченими аналізується по-різному, але їх можна сформувати як комплекс взаємопов'язаних

дій, що робляться банками, яким надано чинним законодавством право задля їх здійснення.

Фігурує безліч підходів до класифікації банківських операцій, але більшість з них виділяють 2 основні види - активні і пасивні.

Пасивні операції - це операції, за допомогою яких банки формують свої грошові ресурси. До них належать операції з формування власних, залучених і позичених ресурсів.

Власні ресурси банку формують його власний капітал.

Залучені ресурси банку - це сукупність коштів клієнтів, що акумулюються банком на депозитах.

Позичені ресурси банку - це грошові кошти, акумульовані банком шляхом отримання кредитів, а також розміщення позик на грошовому ринку.

Активні операції - це операції, у процесі яких банки розміщують наявні у них власні, залучені і позичені ресурси у різні види активів з метою отримання прибутку і забезпечення своєї ліквідності. До них належать кредитні, інвестиційні та інші.

Кредитні операції полягають у проведенні ряду дій, пов'язаних із наданням і погашенням банківських кредитів.

Інвестиційні операції означають вкладення коштів банків у цінні папери юридичних осіб на тривалий або короткий терміни.

Ефективність діяльності банку є дуже важливими показниками, які характеризують велику кількість економічних явищ, а її оцінка є досить складною задачею. Вона потребує вирішення цілого ряду методологічних питань.

Встановлено, що до показників ефективності діяльності банку належать: прибутковість банку; ефективність діяльності банку; ефективності діяльності працівників банку.

Визначено, що використання цифрових технологій у банківській діяльності дозволить банкам поліпшити якість і прибутковість не лише від надання банківських послуг, а й від підвищення ефективності супутніх процесів,

таких як управління персоналом, аналітична діяльність, забезпечення безпеки інформації, а цифрова трансформація є однією із основних вимог для всіх банків кожної країни.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

АТ КБ «ПРИВАТ БАНК»

2.1. Загальна характеристика АТ КБ «Приват Банк»

Акціонерне товариство комерційний банк «ПриватБанк» – один з найбільших банків України, що динамічно розвивається. Він займає лідируючі позиції банківського рейтингу країни, входить в групу найбільших.

АТ КБ «ПриватБанк», заснований у 1992 році, є універсальним міжрегіональним банком України, який орієнтований на інтереси клієнтів усіх форм власності і на підставі Ліцензії Національного банку України №22 від 04.12.2001 року надає повний спектр якісних послуг по всіх сегментах фінансового ринку з обслуговування корпоративних та індивідуальних клієнтів відповідно до міжнародних стандартів.

Ключовими факторами позиціонування АТ КБ «ПриватБанк» на ринку банківських послуг є:

- універсальність;
- диференціація та якість послуг, що надаються;
- репутація банку;
- формування стійких фінансових показників; впровадження нових банківських продуктів та ін.

АТ КБ «ПриватБанк» – найбільший банк України, який орієнтований перш за все на платіжні операції для населення і юридичних осіб усіх організаційно-правових форм.

Запроваджуючи нові види банківських послуг та постійно вдосконалюючи комплекс банківського обслуговування, на сьогодні банк обслуговує близько 500 тис. корпоративних клієнтів та приватних підприємців і понад 13 мільйонів рахунків фізичних осіб. Установи банку обслуговують багато вітчизняних

підприємств та організацій. Такі цифри слід сприймати як вияв високої довіри до банку і до політики, яку він проводить у взаємовідносинах з клієнтами.

На сьогоднішній день банк пропонує громадянам України понад 150 видів найсучасніших послуг, серед яких поточні, вкладні операції, карткові продукти, різноманітні програми споживчого кредитування, які здійснюються в партнерстві з провідними вітчизняними торговими, ріелтерськими компаніями та автовиробниками.

Основна стратегічна мета – залишаючись банком загальнонаціонального рівня, банк прагне відтворити позиції стабільної, прозорої, конкурентоздатної фінансової установи, яка співпрацює як з системними державними підприємствам, так і на традиційному для банку сегменті бізнесу - роздрібному.

Функціонування банку забезпечує гнучка організаційна структура управління, зображена на рис. 2.1, яка обумовлена тим, що АТ КБ «ПриватБанк» є міжрегіональним універсальним та системним банком із розгалуженою мережею філій та відділень по всій території України та за її межами.

Рис. 2.1. Організаційна структура АТ КБ «ПриватБанк»

Організаційна структура управління банку є однією з найбільш прогресивних як серед банків України, так і банків Східної Європи. По суті вона є комбінованою, тому що містить ознаки широко розповсюджених у світовій практиці видів організаційних структур управління:

1. Горизонтальна (площинна), оскільки в ній виділено 3 рівні управління:
 - 1.1. Вищий – головний офіс;
 - 1.2. Середній – головні регіональні управління, регіональні управління, самостійні філії;
 - 1.3. Нижчий – відділення.
2. Лінійно-функціонально-штабна, тому що в ОСУ сформовано штаби при Голові Правління, при Директорах ГРУ, РУ та філій;
3. Дивізіональна клієнто- і функціонально-орієнтована, тому що виділено підтримуючі й бізнесові дивізіони (напрямки), які зорієнтовані на комплексне обслуговування певних груп клієнтів або виконання комплексу однорідних функцій.

Для підготовки, обговорення та прийняття стратегічних і важливих тактичних рішень безпосередньо під керівництвом Голови Правління функціонують колегіальні органи: Правління Банку, Стратегічний комітет, Кредитний комітет, Бюджетний комітет, Комітет з питань безпеки.

4. Дивізіональна продуктова, тому що в межах окремих бізнесів виділяються підрозділи, що спеціалізуються на розробці й просуванні до клієнтів однорідних продуктів або послуг;

5. Дивізіональна регіональна, оскільки регіональна мережа структурних підрозділів ПриватБанку представлена у всіх адміністративно-територіальних центрах України, підрозділи банку функціонують також у всіх містах обласного підпорядкування, районних центрах та в найбільш перспективних населених пунктах.

Зазначимо, що в 2020 р. було продовжено вдосконалення організаційної структури банку згідно з затвердженою Стратегією розвитку банку. Була змінена

внутрішня організаційна структура в окремих підрозділах (Напрямок фінансового моніторингу, Напрямок маркетингу тощо).

2.2. Аналіз нормативів банківської діяльності АТ КБ «Приват Банк»

Згідно до постанови правління Національного банку України № 368:

Економічні нормативи діяльності банків – показники, встановлені Національним банком України з метою регулювання банківської діяльності на основі безвиїзного нагляду для реалізації моніторингу діяльності окремих банків і банківської системи в цілому. Національний банк України встановлює наступні економічні нормативи, що є обов’язковими до виконання всіма банками [2]:

1. Нормативи капіталу:

- мінімального розміру регулятивного капіталу – Н1 (500 млн. грн.);
- достатності (адекватності) регулятивного капіталу – Н2 (не менше 10%).

2. Нормативи ліквідності:

- миттєва ліквідність – Н4 (не менше 20%);
- поточна ліквідність – Н5 (не менше 40%);
- короткострокова ліквідність – Н6 (не менше 60%).

Відповідно до змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджених постановою Правління Національного банку України від 01.08.2019 № 102, починаючи з 02.09.2019 економічні нормативи Н4 та Н5 не розраховуються

3. Нормативи кредитного ризику:

- максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента – Н7 (не більше 25%);
- великих кредитних ризиків – Н8 (не більше 8-ми кратного розміру регулятивного капіталу);
- максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру – Н9 (не більше 25%);

4. Нормативи інвестування:

- інвестування в цінні папери окремо за кожною установою – Н11 (не більше 15%);
- загальної суми інвестування – Н12 (не більше 60%).

Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу банку (Н1) [25].

Регулятивний капітал банку розраховується за такою формулою (2.1):

$$PK = OK + DK - B \quad (2.1)$$

де PK – регулятивний капітал банку;

OK – основний капітал (капітал 1-го рівня);

DK – додатковий капітал (капітал 2-го рівня);

B – відвернення.

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2).

Норматив платоспроможності відображує здатність банку вчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торгівельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Достатність (адекватність) регулятивного капіталу розраховується за такою формулою (2.2):

$$H2 = \frac{PK}{A_p + C_{вп} + НКР} * 100\% \quad (2.2)$$

де PK – регулятивний капітал банку;

A_p – активи, зменшені на суму створених відповідних резервів

$C_{вп}$ – сукупна сума відкритої валютної позиції банку за всіма іноземними валютами та банківськими металами;

НКР – непокритий кредитний ризик.

Значення нормативів капіталу банку та середні значення по системі банків наведено у табл. 2.1.

Норматив миттєвої ліквідності (Н4) показує спроможність комерційного банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань за рахунок високоліквідних активів. До високоліквідних активів відносяться грошові кошти в касі, банківські метали та залишки на кореспондентських рахунках [25]. Норматив миттєвої ліквідності розраховується за такою формулою (2.3):

$$Н4 = \frac{Ккр + Ка + Дс}{Рп + Ск} * 100\% \quad (2.3)$$

де $Ккр$ – кошти на кореспондентському рахунку;

$Ка$ – кошти в касі;

$Дс$ – необтяжені депозитні сертифікати Національного банку України;

$Рп$ – поточні рахунки для розрахунку нормативу миттєвої ліквідності;

$Ск$ – строкові кошти суб'єктів господарювання, фізичних осіб і небанківських фінансових установ, кінцевий строк погашення яких настав.

Норматив поточної ліквідності (Н5) представляє здатність комерційного банку розраховуватись по зобов'язаннях з терміном погашення 30 днів включно. Розраховується за такою формулою (2.4):

$$Н5 = \frac{А}{Зп} * 100\% \quad (2.4)$$

де $А$ – активи банку з кінцевим строком погашення до 31 дня для розрахунку нормативу поточної ліквідності;

$Зп$ – зобов'язання банку з кінцевим строком погашення до 31 дня для розрахунку нормативу поточної ліквідності.

Норматив короткострокової ліквідності (Н6) відображає здатність банку виконувати прийняті ним короткострокові зобов'язання за рахунок ліквідних активів [25]. Норматив короткострокової ліквідності розраховується за такою формулою:

$$Н6 = \frac{Ал}{31} * 100\% \quad (2.5)$$

де Ал – ліквідні активи з кінцевим строком погашення до одного року для розрахунку нормативу короткострокової ліквідності;
31 – зобов'язання банку з кінцевим строком погашення до одного року для розрахунку нормативу короткострокової ліквідності.

Значення нормативів ліквідності та середні значення по системі банків наведено у табл. 2.2.

Як видно з представлених в табл. 2.1 та 2.2 даних, всі нормативи капіталу та ліквідності АТ КБ «Приват Банк» відповідають встановленим НБУ нормативним значенням.

Станом на початок 2020 р. норматив регулятивного капіталу АТ КБ «Приват Банк» склав 32,26 млрд. грн., що суттєво перевищує встановлене НБУ граничне значення у розмірі 200 млн. грн. Таким чином, АТ КБ «Приват Банк» повністю виконував вимоги НБУ до розміру Н1 та мав дуже великий запас по цьому нормативу.

Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2) Банку станом на початок 2020 р. становив 28,09%, що було на 18,09 п.п. більше встановленого НБУ граничного значення та перевищує середні значення даного нормативу по банківській системі України (21,63%).

Таким чином, АТ КБ «Приват Банк» сформував та підтримує хороший запас за нормативом адекватності регулятивного капіталу.

Згідно з дані Національного банку України, отриманими за результатами оцінки стійкості банків в поточному році, АТ КБ «Приват Банк» не має потреби (нестачі) в капіталі в 2020 році.

Отже, можна зробити висновок, що Банк був дуже добре забезпечений регулятивним капіталом.

Таблиця 2.1

Значення нормативів капіталу для АТ КБ «Приват Банк» за 2018-2020 рр. та середні значення цих показників по системі банків

Норматив	Нормативне значення	2018		2019		2020	
		АТ КБ «ПриватБанк»	Середнє значення по системі	АТ КБ «ПриватБанк»	Середнє значення по системі	АТ КБ «ПриватБанк»	Середнє значення по системі
Н1, тис.грн.		19555683	121742,1	19223588	147073,2	32256911	181880,5
Н2, %	Не менше 10	17,46	15,52	14,15	18,72	28,09	21,63

Таблиця 2.2

Значення нормативів ліквідності для АТ КБ «Приват Банк» за 2018-2020 рр. та середні значення цих показників по системі банків

Норматив	Нормативне значення	2018		2019		2020	
		АТ КБ «ПриватБанк»	Середнє значення по системі	АТ КБ «ПриватБанк»	Середнє значення по системі	АТ КБ «ПриватБанк»	Середнє значення по системі
Н4, %	Не менше 20	43,46	61,76		
Н5, %	Не менше 40	141,98	104,72		
Н6, %	Не менше 60	97,74	94,17	100,41	94,40	92,92	88,55

Представимо графічно отримані в табл. 2.1 та 2.2 результати на рис. 2.2–2.3.

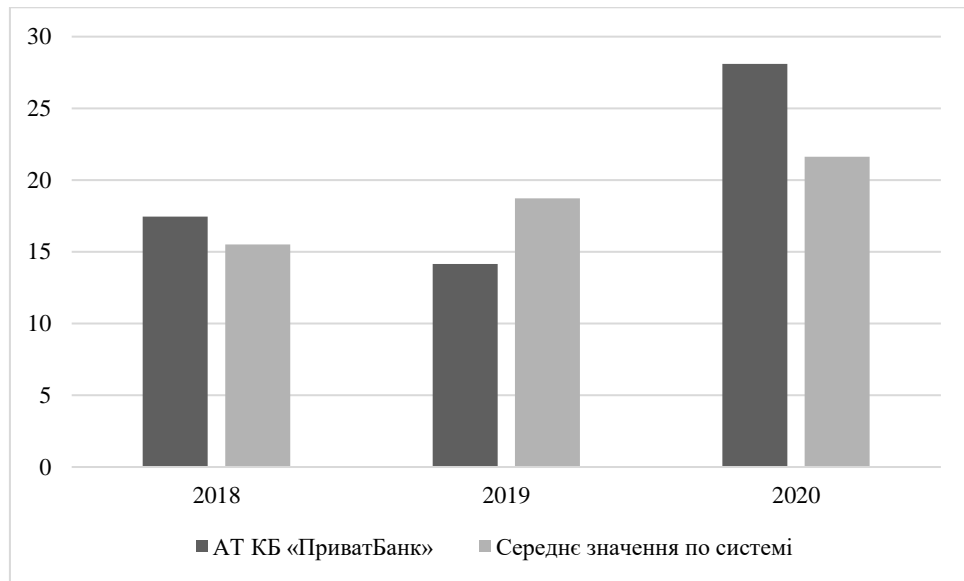

Рис. 2.2. Динаміка зміни нормативу Н2 (нормативне значення не менше 10%) за 2018-2020 рр.

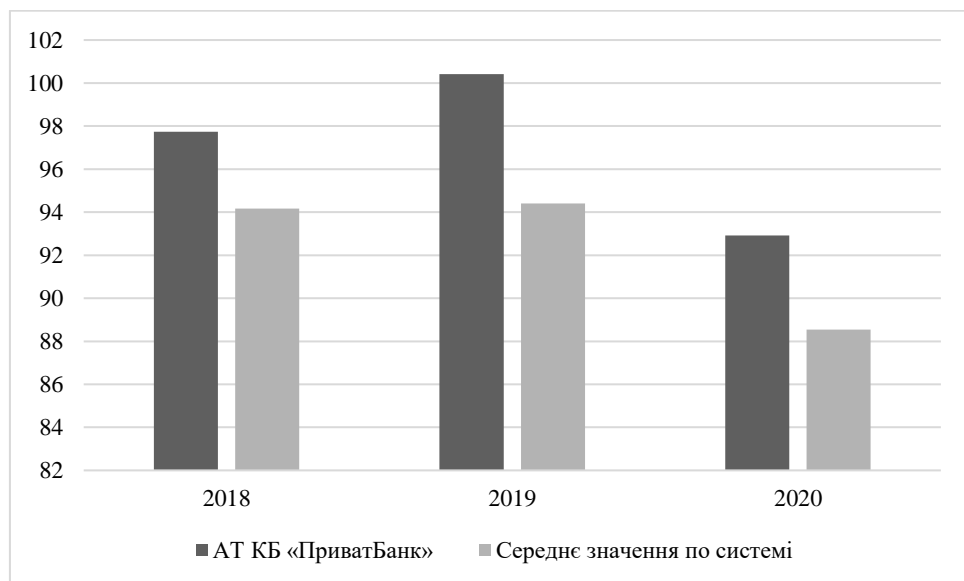

Рис. 2.3. Динаміка зміни нормативу Н6 (нормативне значення не менше 60%) за 2018-2020 рр.

Проведений аналіз нормативів ліквідності АТ КБ «Приват Банк» за період з 2018-2020 рр. продемонстрували наступну динаміку:

- норматив миттєвої ліквідності (Н4) та норматив поточної ліквідності (Н5) розраховано лише за 2018 рік, оскільки, як було зазначено вище, відповідно до змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджених постановою Правління Національного банку України від 01.08.2019 № 102, починаючи з 02.09.2019 р. економічні нормативи Н4 та Н5 не розраховуються.

Проте отримані за 2018 р. дані свідчать, що значення відповідають встановленим нормативам НБУ, а також перевищують середні значення по системі майже в 1,5 рази.

- норматив короткострокової ліквідності (Н6) не мав чіткої тенденції до змін: у 2019 р. він збільшився (до 100,41% у порівнянні із даними 2018 р. 97,74%), а у 2020 р. – знизився до рівня 92,92 %.

Зазначимо, що нехважаючи на такі коливання, значення норматив короткострокової ліквідності відповідають встановленим нормативам НБУ, а також перевищують середні значення по системі в середньому на 6 п.п.

Таким чином, можна констатувати, що Банк був дуже добре забезпечений ліквідністю протягом 2018-2020 рр.

Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), який озраховується за такою формулою (2.6):

$$H7 = \frac{Zc}{Rk} * 100\% \quad (2.6)$$

де Zc – сукупна заборгованість за строковими та простроченими депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, урахованими векселями, цінними паперами, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку щодо одного контрагента (або групи пов'язаних контрагентів);

Rk – регулятивний капітал банку.

Норматив великих кредитних ризиків (Н8). Розраховується за такою формулою (2.7):

$$H8 = \frac{Зв}{РК} * 100\% \quad (2.7)$$

де $Зв$ – сукупна заборгованість за строковими та простроченими депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, урахованими векселями, цінними паперами, дебіторською заборгованістю, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку за всіма великими кредитними ризиками, наданими банком щодо всіх контрагентів (або групи пов'язаних контрагентів), усіх пов'язаних з банком осіб. Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) [25]. Для розрахунку скористаємося формулою (2.8):

$$H9 = \frac{Зін}{РК} * 100\% \quad (2.8)$$

де $Зін$ – сукупна заборгованість за строковими та простроченими депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, урахованими векселями, цінними паперами, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку щодо пов'язаних з банком осіб.

Значення нормативів кредитного ризику та середні значення по системі банків наведено у табл. 2.3.

Норматив інвестування в цінні папери окремо зажною установою (Н11). Розрахунок здійснюється за формулою (2.9):

$$H11 = \frac{Кін}{СТ} * 100\% \quad (2.9)$$

де $Кін$ – кошти банку, що інвестуються на придбання акцій (часток/паїв) та інвестиційних сертифікатів окремо зажною установою;

СТ – статутний капітал банку.

Норматив загальної суми інвестування (Н12) характеризує використання капіталу банку для формування інвестиційного портфелю банку на продаж та інвестиції.

До інвестиційних вкладень відносяться:

- акції та інші пайові цінні папери з нефіксованим прибутком у портфелі банку на продаж та інвестиції різних емітентів;
- вкладення в асоційовані та дочірні компанії.

Норматив загальної суми інвестування розраховується за такою формулою (2.10):

$$H12 = \frac{СКін}{СТ} * 100\% \quad (2.10)$$

де СКін – кошти банку, що інвестуються з метою придбання акцій та інвестиційних сертифікатів будь-яких юридичних осіб.

Значення нормативів інвестування представлені у табл. 2.4.

Варто зазначити, що у 2019 р. спостерігається збільшення показнів нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) до 16,64% у порівнянні із 2018 р., коли цей показник становив 6,26%. Проте незважаючи на таке різке зростання, показник залишається в межах нормативно допустимих значень, встановлених НБУ. У 2020 р. значення нормативу Н7 знизилось до відмітки 9,62%, тоді як середнє значення по системі становить 19,85%.

Таблиця 2.3

Значення нормативів кредитного ризику для АТ КБ «Приват Банк» за 2018-2020 рр. та середні значення цих показників по системі банків

Норматив	Нормативне значення	2018		2019		2020	
		АТ КБ «ПриватБанк»	Середнє значення по системі	АТ КБ «ПриватБанк»	Середнє значення по системі	АТ КБ «ПриватБанк»	Середнє значення по системі
Н7, %	Не більше 25	6,26	20,43	16,64	17,32	9,62	19,85
Н8, %	Не більше 8-кратного розміру РК		173,88	32,04	120,54		84,60
Н9, %	Не більше 25	0,19	11,23	0,43	7,23	0,16	3,80

Таблиця 2.4

Значення нормативів інвестування для АТ КБ «Приват Банк» за 2018-2020 рр. та середні значення цих показників по системі банків

Норматив	Нормативне значення	2018		2019		2020	
		АТ КБ «ПриватБанк»	Середнє значення по системі	АТ КБ «ПриватБанк»	Середнє значення по системі	АТ КБ «ПриватБанк»	Середнє значення по системі
Н11, %	Не більше 15	0,06	0,0003	0,06	0,0002	0,06	0,0002
Н12, %	Не більше 60	0,07	0,16	0,07	0,14	0,07	0,12

Представимо графічно отримані в табл. 2.3 результати на рис. 2.4–2.5.

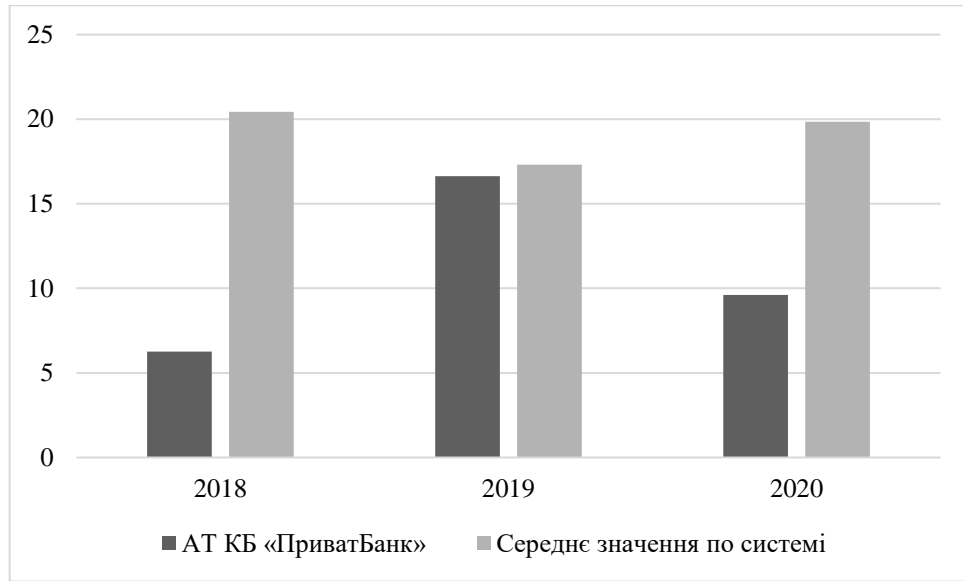

Рис. 2.4. Динаміка зміни нормативу Н7 (нормативне значення не більше 25%) за 2018-2020 рр.

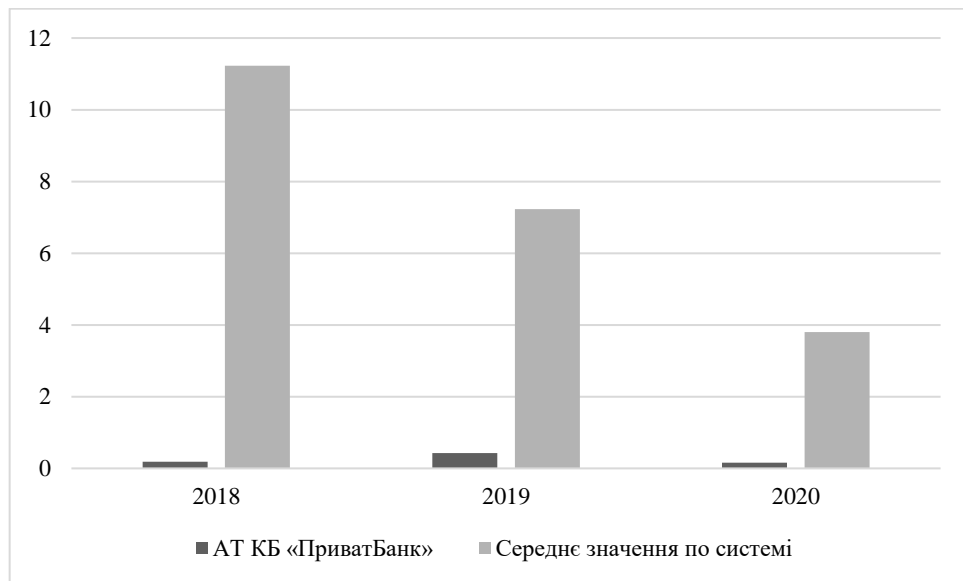

Рис. 2.4. Динаміка зміни нормативу Н9 (нормативне значення не більше 25%) за 2018-2020 рр.

Представимо графічно отримані в табл. 2.4 результати на рис. 2.6–2.7.

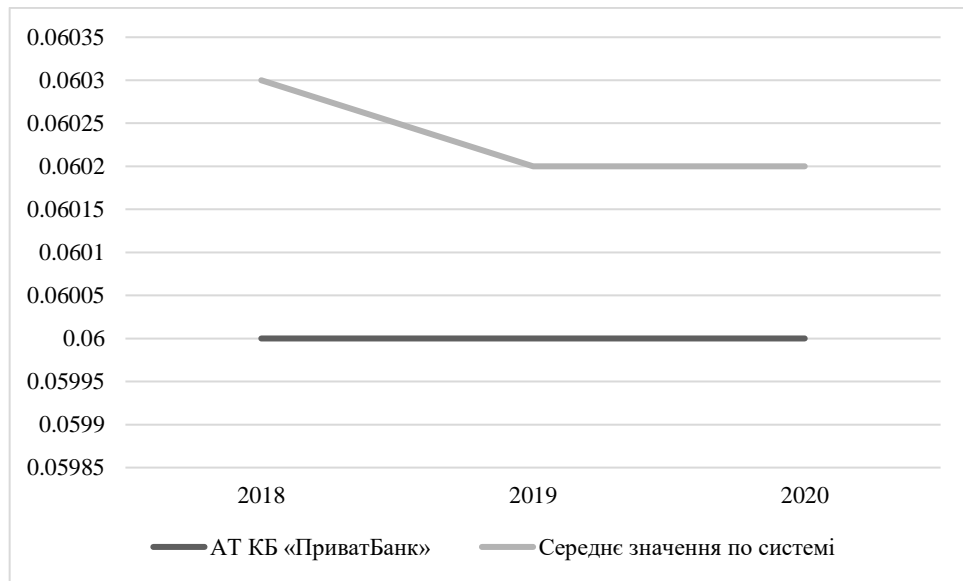

Рис. 2.5. Динаміка зміни нормативу Н11 (нормативне значення не більше 15%) за 2018-2020 рр

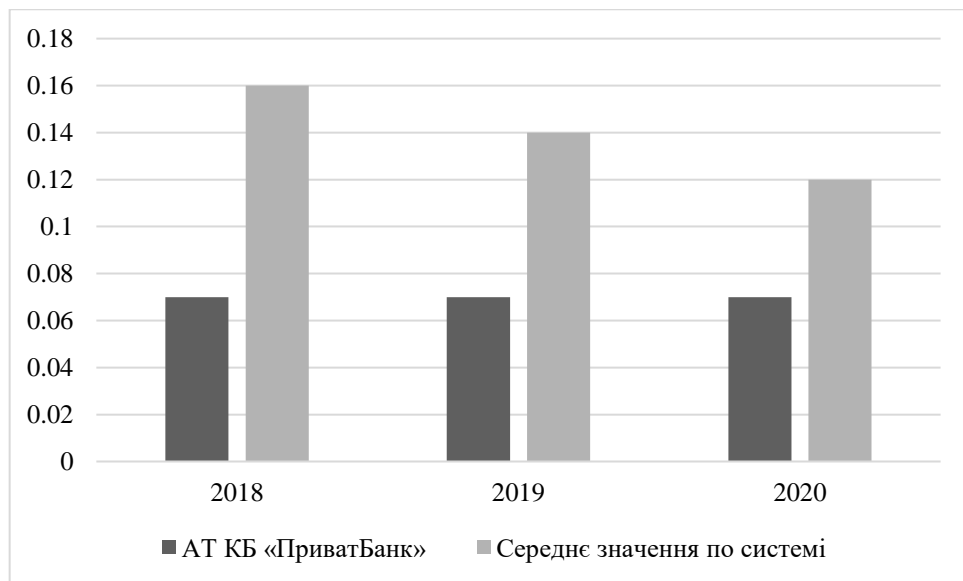

Рис. 2.6. Динаміка зміни нормативу Н12 (нормативне значення не більше 60%) за 2018-2020 рр.

Таким чином, проаналізувавши виконання основних нормативів діяльності комерційного банку АТ КБ «Приват Банк» можна зробити висновок, що всі значення нормативів даного банку є оптимальними щодо встановлених норм Національного банку України. Тобто всі нормативи, які є обов'язковими до виконання даним банком було здійснено.

2.3. Аналіз результатів фінансової діяльності банку

Розгляд фінансової діяльності банку відбувається на основі аналізу різноманітних показників діяльності комерційного банку, які беруться з документів, що утворюють інформаційну базу економічного аналізу.

Аналіз фінансової звітності – це процес, що має на меті дати оцінку поточного та минулого фінансового стану банку. При цьому першорядною метою даного аналізу є визначення узагальнюючих оцінок та прогнозування майбутніх результатів діяльності банку [26].

Відповідно до статті 69 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [2] банк зобов'язаний подавати Національному банку України фінансову і статистичну звітність щодо роботи банку, його операцій, ліквідності, платоспроможності, прибутковості, а також інформацію афілійованих осіб банку з метою оцінки фінансового стану банку.

Банк зобов'язаний оприлюднювати аудиторський звіт та перевірені аудиторською фірмою річну фінансову звітність і річну консолідовану фінансову звітність в обсязі, що включає:

- баланс;
- звіт про фінансові результати;
- звіт про рух грошових коштів;
- звіт про власний капітал;
- примітки до звітів, перелік яких визначається НБУ.

Баланс відображає фінансовий стан банку на кінець дня 31 грудня звітного року. Баланс складається в тисячах гривень (додаток Б).

Звіт про фінансові результати розкриває діяльність банку за звітний рік та подається банком за формою (додаток Б). Звіт про фінансові результати складається в тисячах гривень, за винятком показників прибутковості акцій, за якими сумизначаються в гривнях. Якщо дані цих показників менше однієї гривні, то вони зазначаються з точністю до сотих.

Звіт про рух грошових коштів відображає джерела отриманих банком готівкових та безготівкових коштів і шлях їх використання у звітному періоді, а також рух грошових коштів за звітний період залежно від виду діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова). Звіт про рух грошових коштів складається в тисячах гривень (додаток Б).

Звіт про власний капітал – це фінансовий звіт, який відображає зміни та рух капіталу. Звіт про власний капітал складається в тисячах гривень.

В рамках визначених в кваліфікаційній роботі задач, нами було здійснено аналіз фінансової діяльності АТ КБ «Приват Банк» за 3 роки (2018-2020 рр.).

Нами було проведено горизонтальний аналіз фінансової звітності банку. В свою чергу він розкриває собою динамічний аналіз показників, що дозволяє встановити їхні абсолютні темпи змін.

Метою горизонтального аналізу є виявлення абсолютних і відносних змін різних статей звітності за певний період і критична оцінка виявлених змін (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Горизонтальний аналіз основних статей балансу АТ КБ «Приват Банк»
за 2018-2020 рр.

Показники	Роки			Відхилення 2019-2018 рр.		Відхилення 2020-2019 рр.	
	2018	2019	2020	Грн.	%	Грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Чисті активи	258526	282037	314106	23511	9,1	32069	11,4
Загальні активи	458680	525248	552058	66568	14,5	26810	5,1
Грошові кошти та їх еквіваленти	19697	22345	28601	2648	13,4	6256	28,0
Кредити та заборгованість клієнтів	38538	52020	61033	13482	35,0	9013	17,3
в т.ч. юр. осіб	7675	13044	14883	5369	70,0	1839	14,1
в т.ч. фіз.осіб	30863	38976	45054	8113	26,3	6078	15,6
ОВДП	142918	168720	140199	25802	18,1	-28521	-16,9

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
Зобов'язання	233732	250575	259577	16843	7,2	9002	3,6
Кошти, отримані від НБУ	12394	9817	7721	-2577	-20,8	-2096	-21,4
Кошти банків	234	195	201	-39	-16,7	6	3,1
Кошти клієнтів	208590	224952	231386	16362	7,8	6434	2,9
в т.ч. кошти суб'єктів госп.	40492	47392	50195	6900	17,0	2803	5,9
в т.ч. кошти фіз. осіб	168058	177382	181013	9324	5,5	3631	2,0
Статутний капітал	206060	206060	206060	0	0,0	0	0,0
Власний капітал	24794	31462	54529	6668	26,9	23067	73,3
Регулятивний капітал	17569	19556	19224	1987	11,3	-332	-1,7

Аналіз фінансового стану банку у горизонтальному аналізі показав, що:

Активи банку станом на 2020 р. становили 552058 млн. грн., що в порівнянні з даними на 2019 р. збільшились на 26810 млн. грн. або на 5,1%.

Зміни в структурі активів в порівнянні з минулими роками, відбулись в основному за рахунок:

- збільшення обсягу кредитів та заборгованості клієнтів на суму 9013 млн. грн. в порівнянні з 2019 р. (що становить 17,3%);
- збільшення грошових коштів та їх еквівалентів на суму 6256 млн. грн. в порівнянні з 2019 р. (або 28%).

Також зросли зобов'язання банку на 9002 млн. грн. у порівнянні з 2019 р. (3,6%). Зміна розміру зобов'язань в порівнянні з минулими роками відбулась в основному за рахунок збільшення обсягу коштів клієнтів на суму 6434 млн. грн. в порівнянні з 2019 р. (2,9%).

За даними балансу значно зріс і власний капітал банку на суму 23067 млн. грн. в порівнянні з 2019 р. (73,3%).

Графічно динаміку зміни чистих активів та зобов'язань представлено на рис. 2.7.

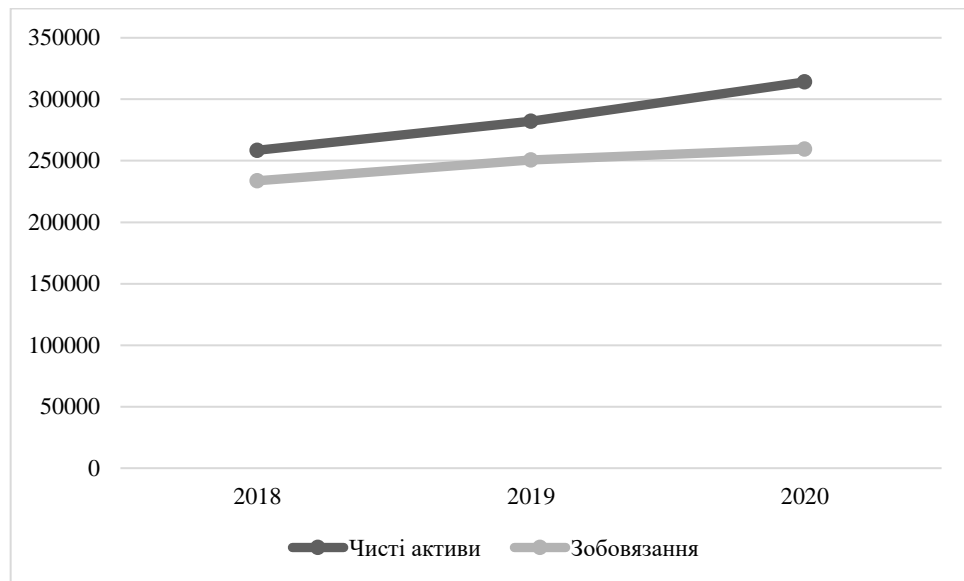

Рис. 2.7. Динаміка зміни чистих активів та зобов'язань банку за 2018-2020 рр.

Отже, на основі проаналізованих даних можна зробити висновок, що за досліджуваний період динаміка активу та пасиву балансу АТ КБ «Приват Банк» була позитивною.

Наступним етапом нами було проведено горизонтальний аналіз основних фінансових результатів діяльності банку за 2018-2020 рр, які представлені в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Горизонтальний аналіз звіту про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід АТ КБ «Приват Банк» за 2018-2020 рр.

Показники	Роки			Відхилення 2019-2018 рр.		Відхилення 2020-2019 рр.	
	2018	2019	2020	Грн.	%	Грн.	%
Прибуток/збиток після оподаткування, млн. грн.	-23914	11668	32609	35582	148,8	20941	179,5
Чистий комісійний дохід, %	11,6	15,2	18,2	3,6	31,0	3	19,7
Чистий процентний дохід, %	4,7	16,8	19,7	12,1	257,4	2,9	17,3

Аналіз звіту про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід показав, що прибуток банку у 2020 р. у порівнянні з 2019 р. зріс на 20941 млн.грн. (або на 179,5%), а у 2019 р. відбулось збільшення прибутку у порівнянні з 2018 р. у розмірі 35582 млн. грн. (або 148,8%).

Графічно результати представлено на рис. 2.8.

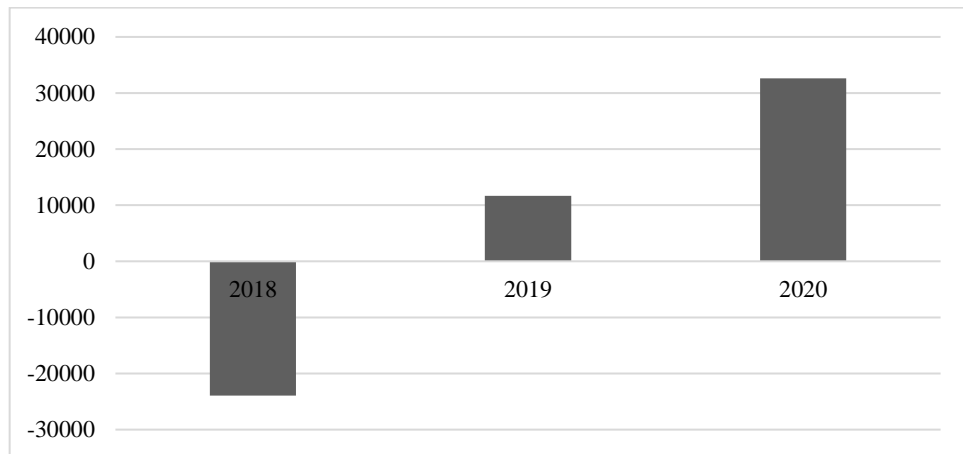

Рис. 2.8. Динаміка зміни прибутку банку за 2018-2020 рр.

Чистий комісійний дохід у 2020 р. у порівнянні з 2019 р. зріс на 19,7%, а у 2019 р. відбулось збільшення цього показника у порівнянні з 2018 р. на 31%.

Графічно результати представлено на рис. 2.9.

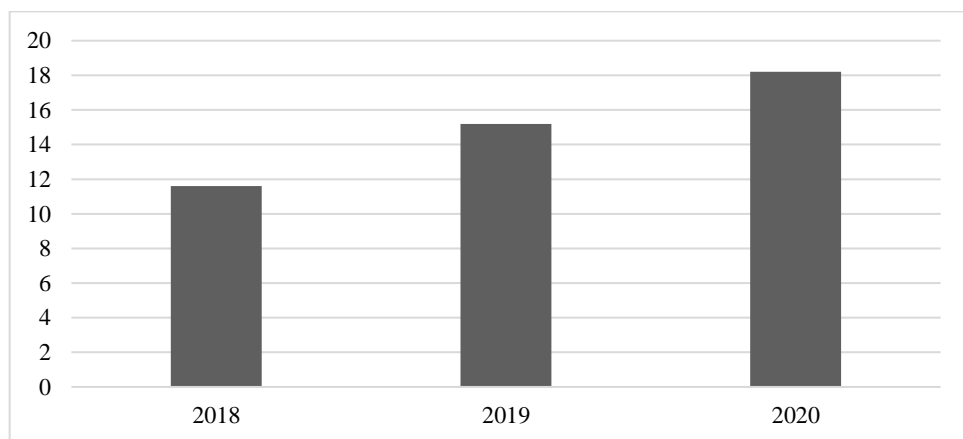

Рис. 2.9. Динаміка зміни чистого комісійного доходу банку за 2018-2020 рр.

Чистий процентний дохід у 2020 р. у порівнянні з 2019 р. зріс на 17,3%, а у 2019 р. відбулось збільшення цього показника у порівнянні з 2018 р. на 257,4%.

Таким чином, як можна побачити з проведених розрахунків, динаміка основних показників, таких як: активи, зобов'язання, капітал, чистий процентний дохід, чистий комісійний дохід та прибуток банку за аналізований період постійно збільшується, що є позитивною тенденцією.

Висновки до розділу 2

Акціонерне товариство комерційний банк «ПриватБанк» – один з найбільших банків України, що динамічно розвивається. Він займає лідируючі позиції банківського рейтингу країни, входить в групу найбільших.

АТ КБ «ПриватБанк», заснований у 1992 році, є універсальним міжрегіональним банком України

Ключовими факторами позиціонування АТ КБ «ПриватБанк» на ринку банківських послуг є:

- універсальність;
- диференціація та якість послуг, що надаються;
- репутація банку;
- формування стійких фінансових показників; впровадження нових банківських продуктів.

Отримані в розділі 2 кваліфікаційної роботи розрахунки свідчать про таке:

- робота АТ КБ «Приват Банк» у 2019 та 2020 рр. була прибутковою. Чистий прибуток за результатами діяльності у 2020 р. склав 32609 млн. грн.

- якість управління активами і пасивами Банку задовільна.
- фінансова звітність відображує достовірно у всіх суттєвих аспектах стан банку станом на кінець 31.12.2020 р.

- всі економічні нормативи, які встановлює Національний банк України, що є обов'язковими до виконання даним банком виконано.

- АТ КБ «Приват Банк» не проявляє небезпек інтересам акціонерів та вкладників.

Таким чином, діяльність правління банку задовільна.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТ БАНК»

3.1. Моделювання прибутку банку на основі кореляційно-регресійної моделі

Завдання визначення міри впливу факторів на кінцевий результат – прибуток комерційного банку – може бути вирішена за допомогою багатофакторних кореляційно-регресійних моделей. Відомо, що кореляційно-регресійний аналіз дає можливість кількісно виразити вплив відібраних факторів на результативний показник. Крім того, якщо відомо рівняння множинної регресії та певні значення факторів, то можна передбачити значення функції і, отже, управляти аналізованим показником. Більш того, ці моделі дозволяють оцінити роботу банків з точки зору їх фінансових можливостей [27].

Кореляційно-регресійний аналіз є побудовою та аналізом економіко-математичної моделі у вигляді рівняння регресії (рівняння кореляційного зв'язку), що виражає залежність результативної ознаки від однієї або кількох ознак-факторів і дає оцінку міри щільності зв'язку [27, 28].

Правильне застосування кореляційних методів дає змогу зрозуміти глибинну сутність процесів взаємозв'язків. Кореляційні зв'язки виявляються не в кожному окремому випадку, а в середньому для багатьох випадків. У цих зв'язках між причиною і наслідком немає повної відповідності, а спостерігається лише певне співвідношення. Особливості кореляційних зв'язків породжують у теорії кореляції два завдання: визначити теоретичну форму зв'язку (регресійний аналіз) і виміряти щільність зв'язку (кореляційний аналіз). Перше полягає в тому, щоб знайти форму функціонального зв'язку, яка найбільшою мірою відповідає сутності кореляційної залежності. Друге полягає в тому, щоб виміряти за допомогою спеціальних показників те, якою мірою кореляційний зв'язок наближається до зв'язку функціонального [28].

Кореляційний аналіз є свого роду логічним продовженням (розвитком) методу статистичних групувань, його поглибленням. Він допомагає вирішити цілу низку нових завдань в економічному аналізі. Розрахунки на основі кореляційних моделей підвищують ступінь точності аналізу, часто виявляють недоліки попереднього аналізу. Перевага цього методу полягає також і в тому, що він дає можливість розв'язувати задачі, які не можна вирішити за допомогою інших методів економічного аналізу, наприклад, розділ впливу багатьох факторів, які діють взаємопов'язаним і взаємозумовленим чином [29].

Для визначення впливу ресурсної бази АТ КБ «Приват банк» на його чистий прибуток було обрано такі фактори:

- процентні доходи;
- комісійні доходи;
- доходи від операцій з іноземною валютою;
- інші операційні доходи.

Комплексну взаємодію всіх факторів (X_1, X_2, \dots, X_n) з результативним показником (Y) можна описати рівнянням лінійної багатофакторної регресії такого виду (3.1):

$$Y = a_0 + b_1 * x_1 + b_2 * x_2 + b_3 * x_3 + b_4 * x_4 \quad (3.1)$$

де Y – розмір прибутку;

X_1 – процентні доходи;

X_2 – комісійні доходи;

X_3 – доходи від операцій з іноземною валютою;

X_4 – інші операційні доходи.

За даними щоквартальної та щорічної звітності комерційного банку (у млн.грн.), до якої входить звіт про фінансовий стан та звіт про прибутки та збитки й інший сукупний дохід, що стали вихідними даними, був проведений багатофакторний аналіз прибутковості цього комерційного банку за три роки. Для

побудови більш чітких функціональних залежностей були використанні щоквартальні значення звітності (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Вихідні данні для проведення кореляційно-регресійного аналізу

Період	Y	X1	X2	X3	X4
1 квартал 2018	3654	14092	3739	4943	291
2 квартал 2018	6926	15605	3094	1323	82
3 квартал 2018	5093	20242	3498	2122	202
4 квартал 2018	11668	16646	3444	2796	192
1 квартал 2019	7612	23252	4407	1121	121
2 квартал 2019	18289	25192	5572	2135	181
3 квартал 2019	27427	31149	6324	1766	337
4 квартал 2019	32609	26531	5434	1674	213
1 квартал 2020	17285	34370	7402	149	476
2 квартал 2020	14037	36174	9177	848	386
3 квартал 2020	21279	40362	10745	1709	535
4 квартал 2020	25306	36969	9108	902	466

За допомогою табличного процесора Excel здійснено процедуру регресійного аналізу. Результат представлений у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Результати кореляційно-регресійного аналізу

	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	P-Значення	Нижнє 95%	Верхнє 95%	Нижнє 95,0%	Верхнє 95,0%
Y-перетин	-3451,554	1966,092	-1,756	0,154	-8910,299	2007,192	-8910,299	2007,192
X1	0,355	0,141	2,526	0,065	-0,035	0,746	-0,035	0,746
X2	-0,392	0,406	-0,965	0,389	-1,520	0,736	-1,520	0,736
X3	0,516	0,340	1,517	0,204	-0,428	1,459	-0,428	1,459
X4	-6,880	3,544	-1,941	0,124	-16,720	2,961	-16,720	2,961

Використовуючи масив даних з фінансової звітності протягом досліджуваного періоду, було знайдено всі параметри за допомогою яких можна побудувати регресійну залежність прибутку від обраних факторів (3.2):

$$Y = -3451,554 + 0,355 * x_1 - 0,392 * x_2 + 0,516 * x_3 - 6,880 * x_4 \quad (3.2)$$

Перевірка адекватності всієї моделі здійснювалася з використанням F-критерію Фішера, значущості коефіцієнтів регресії за допомогою t-критерію Стьюдента. Вона вказує на наявність залежності між змінними статистичного зв'язку. Згруповані результати регресійної статистики наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Регресійна статистика

Регресійна статистика	
Множинний R	0,921548
R-квадрат	0,849251
Нормативный R-квадрат	0,698502
Стандартна похибка	696,890383
Спостереження	9

Отриманий в результаті ітерацій коефіцієнт множинної кореляції R, який характеризує якість отриманої моделі, складає 0,921548, що свідчить про наявність у моделі високої кореляції. Значення R-квадрата наближене до 1, тому дана модель є адекватною. Табличне значення F-критерію Фішера дорівнює 0,379, а отримане в результаті проведення аналізу – 0,849, що свідчить про те, що обрана модель є значущою.

Для визначення достовірності побудованої моделі проведено дисперсійний аналіз та зроблено висновки, результати якого наведено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Дисперсійний аналіз

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	4	10943845,4	2735961,349	5,633535234	0,061324301
Залишок	4	1942624,825	485656,2062		
Усього	8	12886470,22			

За результатами проведеного аналізу можна зазначити таке:

По-перше, р-значення, отримане в результаті розрахунків (0,061), виявилось меншим, ніж 0,154, що свідчить про значущість обраної моделі.

По-друге, t-критерій Стюдента, отриманий під час аналізу (5,633), більший за табличне значення (3,098), що ще раз підтверджує значущість моделі.

Значення коефіцієнта кореляції та детермінації свідчать про те, що виявлена залежність є досить закономірною.

Наступним етапом регресійно-кореляційного аналізу є визначення факторів, що мають найбільший вплив на кінцевий результат – прибуток банку. Визначимо це за показником р-значення.

Можна побачити, що р-значення процентних доходів (0,065) та інших операційних доходів (0,124) менше, ніж 0,154, а комісійні доходи (0,389) та доходи від операцій з іноземною валютою (0,204) більше, ніж 0,154. Тобто два фактори є значущими, а два – ні.

За результатами проведеного дослідження впливу компонентів доходної бази АТ КБ «Приват банк» на фінансовий результат його діяльності з використанням моделі кореляційно-регресійного аналізу було визначено, що найбільший вплив на кінцевий результат мають два фактори, а саме процентні доходи та інші операційні доходи. Комісійні доходи та доходи від операцій з іноземною валютою не суттєво впливають на прибуток.

3.2. «Клієнт-менеджер» як напрями банківських цифрових інновацій, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності банківської установи

В сьогоденних умовах витримати конкуренцію може банк, який постійно розширює перелік послуг, які надає, знижує їх собівартість, покращує якість депозитного, кредитного і розрахунково касового обслуговування клієнтів, пропонуючи їм різноманітні консультації та додатковий сервіс.

Розширення переліку банківських послуг та підвищення якості обслуговування клієнтів дає можливість підвищити конкурентоспроможність банку у залученні ресурсів та нових клієнтів. В умовах жорсткої конкуренції комерційні банки починають пропонувати своїм клієнтам нові послуги: трастові, консультаційні, лізингові, факторингові, валютні, поручительські та інші, задовольняючи потреби клієнтів.

Серед нових видів банківських послуг, які активно розвиваються в умовах цифровізації суспільства та, в тому числі, банківського сектору, можна запропонувати консалтингові, інформаційно-аналітичні послуги, а також такі, що недостатньо використовувані, види фінансових послуг, як факторинг, лізинг, дистанційне банківське обслуговування, випуск власних цінних паперів [30, 31].

На рис. 3.1 представлено напрями банківських цифрових інновацій.

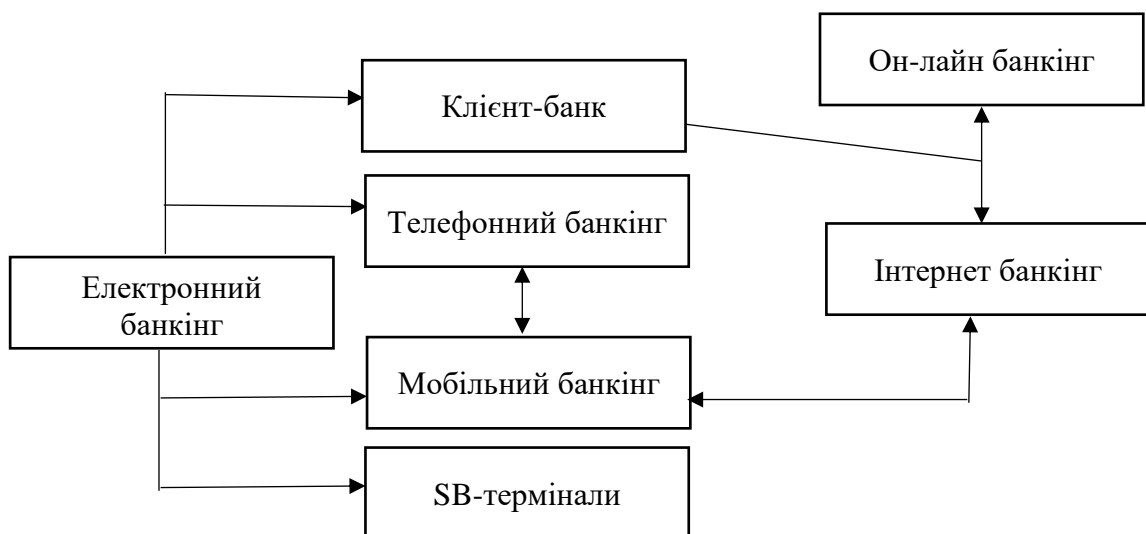

Рис. 3.1. Напрями банківських цифрових інновацій

Пропозиція та структура банківських послуг повинні визначатися приростом валового регіонального продукту, темпами зростання обсягів виробництва товарів та послуг, інвестиційною активністю суб'єктів господарювання, змінами в галузевій структурі, динамікою реальних доходів населення, рівнем інфляції та іншими соціально-економічними показниками розвитку регіону.

В даний час дистанційне банківське обслуговування є одним з найбільш прогресивних сервісів, що динамічно розвиваються. За останні роки в цій галузі відбулося якісне зрушення.

Дистанційне банківське обслуговування (ДБО) – загальний термін для технологій надання банківських послуг на підставі розпоряджень, що передаються клієнтом віддаленим чином (тобто без його візиту до банку), найчастіше з використанням комп'ютерних мереж. Згідно з визначенням Базельського комітету з банківського нагляду, «електронна банківська справа, або e-banking, включає надання роздрібних та незначних за обсягом банківських продуктів та послуг через електронні банківські канали, а також значних за обсягом електронних платежів та інших оптових «банківських послуг електронним способом» [32].

Сьогодні при виборі банку все більше користувачів вивчають не лише рівень відсоткових ставок або спеціальні умови кредитування, але й приділяють велику увагу питанням безпеки та зручності роботи з банком. Практично у будь-якому комерційному банку у тому чи іншому вигляді є система ДБО: одні банки працюють у системі з юридичними особами, інші – підключають до неї і фізичних осіб. Дистанційне банківське обслуговування є вигідною та зручною формою взаємодії, як для банку, так і для його клієнта. Варто зазначити, що саме завдяки своїм головним перевагам різні системи ДБО знайшли втілення в сучасному житті та постійно розвиваються.

Основними перевагами дистанційного банківського обслуговування для клієнта є [33, 34]:

- зручність – клієнт може користуватися послугами з будь-якої точки земної кулі;
- оперативність – оплата послуг за допомогою систем дистанційного обслуговування відбувається з великою швидкістю, іноді миттєво;
- доступність – вартість користування послугами віддаленого обслуговування невелика, часто банки надають послуги ДБО безкоштовно;
- вигідність – часто банки надають клієнту можливість виконання віддалених банківських операцій за вигіднішими тарифами, ніж при обслуговуванні клієнта в офісі;
- різноманітність – багато банків підтримують та розвивають різні канали дистанційного обслуговування.

Проте, не варто забувати, що впровадження нових банківських послуг супроводжується зростанням банківських ризиків, що потребує підвищення якості управління активами, забезпечення постійного моніторингу ризиків, ефективного функціонування систем внутрішнього контролю, удосконалення роботи у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Це можливо шляхом аналізу сильних та слабких сторін банку, враховувати можливості та загрози навколишнього середовища.

Істотним чинником підвищення стабільності функціонування банківського сектора є, на нашу думку, подальше вдосконалення платіжної системи, включаючи впровадження заходів щодо проведення безготівкових розрахунків та впровадження сучасних технологій, зокрема запровадження системи електронних платежів; наукова організація праці всередині банку, правильне розподілення обов'язків та робочого часу, а також запровадження послуги «Клієнт-менеджер» для персональної роботи з клієнтом.

Прагнення скоротити витрати та спростити процедуру обслуговування клієнта призвело до використання у сфері банківських послуг сучасних інформаційних технологій. Найбільш перспективним методом просування банківських послуг є, як вже було зазначено раніше, впровадження дистанційного банківського обслуговування, як інструменту розвитку

інфраструктури сфери банківських послуг. А також незаперечною конкурентною перевагою банку є орієнтація на потреби клієнта.

Стосовно фінансового сектора, клієнтоорієнтованість – це, передусім, здатність самої кредитної організації отримувати прибуток за допомогою глибокого розуміння та ефективного задоволення потреб своїх клієнтів. Тобто клієнтоорієнтований банк – це такий банк, який пропонує своїм клієнтам продукти та сервіс, що точно відповідають їх потребам, а, в ідеалі, що передбачають їх.

В умовах жорсткої конкуренції, у банку АТ КБ «Приват Банк» ми пропонуємо розробити послугу зі створення персонального «Клієнт-менеджера».

Основною конкурентною перевагою цієї інноваційної цифрової технології є персоналізація, тобто індивідуальне ставлення до кожного клієнта банку, максимально швидке реагування на зміну смаків та переваг споживача. Підключення послуги «Клієнт-менеджер» до системи роботи банку забезпечить конкурентну перевагу, що, у свою чергу, позначиться на результатах фінансово-господарської діяльності АТ КБ «Приват Банк».

Ця програма є базою клієнтів для працівника банку, в якій зосереджена інформація про рух його коштів – з одного боку, та зручний додаток для управління своїми рахунками – з боку користувача. Відмінність від стандартного пакету «Приват 24» у тому, що вбудований помічник за вкладами та кредитами інформує клієнта про пропозиції, які підходять саме йому, також діє функція маклера- свого роду консультанта щодо вкладень у цінні папери, система штучного інтелекту діє за принципом діалогу з клієнтом, тобто можна задати питання, що цікавить, і отримати майже миттєву відповідь. Також пропонується розробити спеціальний спрощений режим для користувачів старшого покоління.

Все перелічене вище можна віднести до рис персоналізації і орієнтації на клієнта. Варто зазначити, що банківські установи вже проводять активні заходи, що дозволяють споживачам відчувати себе у відділеннях комфортно і в спокійній атмосфері прийняти відповідні рішення.

Таким чином, АТ КБ «Приват Банк», як банку, що займає лідируючі позиції на ринку банківських послуг України, щоб зберегти своє становище в регіоні, потрібно було б запровадити послугу «Клієнт-менеджера», яка дозволить зміцнити позиції на ринку банківських послуг.

3.3. Перспективи провадження універсальної електронної карти в контексті удосконалення фінансової діяльності АТ КБ «Приват Банк»

Розробка та впровадження інноваційних технологій, бізнес-процесів є основою економічного розвитку країни. У сучасних умовах розвиток інновацій є пріоритетним напрямом науково-технічного прогресу. Уряд України розробив та схвалив «Стратегію інноваційного розвитку України на період до 2030 року» [35].

Ця стратегія спрямована на формулювання чіткої системи цілей, пріоритетів та інструментів державної інноваційної політики та є продовженням політики щодо стимулювання інноваційного розвитку країни. Стан розвитку економіки України та цифровізація усіх сфер стали передумовою кардинальним змін у платіжній системі, з'явилися нові платіжні інструменти та нові суб'єкти. Пластикові карти є безготівковим інструментом роздрібних платежів, які у Україні, як і в інших країнах світу, мають велике поширення.

Пластикові карти стають універсальним інструментом, відбувається розширення спектру банківських послуг, а також з'являється можливість отримання громадянами належних соціальних пільг.

Проект «Універсальна електронна карта» (далі – УЕК), на наш погляд, покликаний стати інструментом, що відкриває доступ до державних, муніципальних, комерційних послуг, які надаються в електронному вигляді, об'єднує в собі ідентифікацію та платіжну функцію, уможливить її використання як посвідчення особи та засіб платежу в електронному просторі.

Процес розробки та впровадження універсальної електронної карти повинен передбачати можливість оперативного втручання з метою оцінки

процесу та на підставі отриманих результатів внесення змін як до самого продукту, так і до операційного процесу. Оцінка передбачає аналіз інформації, що дозволяє розглянути практичний результат від застосування УЕК і вжити відповідних заходів щодо координації процесу застосування продукту.

Оцінка ефективності фінансових інновацій у банківському секторі – один з обов'язкових етапів вироблення стратегії запровадження будь-якого інноваційного банківського продукту. Узагальнюючим принципом оцінки ефективності застосування банківського продукту є зіставлення результату застосування продукту до інноваційних витрат на його розробку та впровадження [36].

В умовах ринкової економіки зростає значимість визначення обсягу ефекту від проєкту з впровадження нового банківського продукту, зокрема щодо впровадження багатофункціональної банківської розрахункової картки. Залежно від результатів впровадження банківського продукту, що враховуються, розглянемо такі види ефекту та відповідні цим видам показники (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Види ефекту [36, 37]

Вид ефекту	Показники
1	2
Фінансовий ефект	1. Прибуток 2. Рентабельність пасивів 3. Частка активних рахунків по вкладам фізичних осіб
Технологічний ефект	1. Продуктивність праці співробітників (кількість операцій, кредитних договорів в розрахунку на одного співробітника) 2. Обсяг безготівкових операцій 3. Тривалість операційного циклу 4. Ступінь задоволення клієнтів кількістю та якістю послуг
Ефект продуктів та послуг	1. Обсяг клієнтської бази 2. Кількість банківських продуктів на одного клієнта 3. Дохід на одного клієнта 4. Темп росту доходів
Ринковий ефект	1. Обсяг клієнтської бази 2. Обсяг наданих послуг 3. Сегмент ринку (обсяг, доля ринку, що охоплена банком)

Продовження табл. 3.5

1	2
Прозорість	1. Розрахунок частки нової інформації, що розміщується в єдиному порталі банківського сектора 2. Показник, що характеризує скорочення часу обробки фінансової документації 3. Підвищення прозорості фінансових інструментів (кредитний аналіз позичальника, використання похідних фінансових інструментів – форвардів, ф'ючерсів, опціонів та свопів)

Залежно від витрат на впровадження банківського продукту розглянемо такі види ефекту та відповідні цим видам показники (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Складові функції ефективності впровадження фінансових інновацій [36, 37]

Вид ефекту	Показники
Фінансовий ефект	1. Вартість технологій 2. Витрати на використання інновацій 3. Додаткові витрати 4. Відношення витрат на впровадження інновацій до прибутку
Технологічний ефект	1. Відношення витрат на впровадження інновацій до вартості технології 2. Відношення додаткових витрат до вартості технології
Ризик нововведень	1. Науково-технічний ризик інноваційного проекту 2. Комерційний ризик інноваційного проекту 3. Правовий ризик інноваційного проекту. 4. Ризик фінансових втрат

Інтеграція УЕК до національної платіжної системи країни збільшить частку безготівкового обороту коштів, з'являться нові фінансові продукти, послуги, інструменти. Розробники припускають надати карті близько 260 додатків, надалі можливе її використання як аналога паспорта, посвідчення водія, поліса обов'язкового медичного страхування, студентського квитка, проїзних документів у транспорті тощо, з'явиться можливість отримувати комерційні та державні послуги в електронному вигляді через банкомати, персональні комп'ютери, мобільні пристрої.

З метою успішного впровадження універсальної електронної картки як багатофункціонального засобу отримання державних послуг і одночасно платіжного засобу необхідно, на наш погляд, вирішити такі основні завдання:

- створити систему, що об'єднує у собі державні, муніципальні та комерційні послуги в електронному вигляді, надання яких здійснюватиметься за допомогою УЕК;
- доопрацювати нормативно-правовий аспект регулювання для забезпечення ефективного розвитку та функціонування системи УЕК;
- забезпечити поетапне впровадження системи універсальної електронної карти на регіональному рівні;
- забезпечити безперебійне обслуговування користувачів УЕК;
- сприяти конкурентному розвитку каналів надання державних та комерційних послуг в електронному вигляді за допомогою їх часткової комерціалізації;
- створити інфраструктуру з обслуговування та забезпечити її взаємодію з елементами системи функціонування універсальної електронної картки [37, 38].

Наведений алгоритм поставлених завдань дозволить створити систему УЕК, що забезпечує доступ до державних, регіональних, муніципальних та комерційних послуг в електронному вигляді з використанням універсальної електронної картки, та підвищити ефективність надання державних, регіональних, муніципальних та комерційних послуг на основі застосування сучасних інформаційних технологій.

Платіжний сервіс універсальної електронної картки забезпечить платіжна система, що дозволяє використовувати картку як звичну дебетову картку, а саме як інструмент безготівкової оплати всіх товарів, що купуються і послуг, що споживаються, на території України.

Зі створенням універсальної електронної картки у банків з'являться додаткові можливості створити систему, що об'єднує в собі державні,

муніципальні та комерційні послуги в електронному вигляді, надання яких здійснюватиметься за допомогою УЕК.

Завданням довгострокового розвитку економіки України є підвищення ефективності національного платіжного обороту та збільшення обсягу безготівкових розрахунків у грошовому обороті країни як однієї з головних його складових при постійного зростання кількості рахунків, що відкриваються, як юридичним, так і фізичним особам.

Таким чином, аналізуючи перспективи впровадження універсальної електронної картки як чинника вдосконалення фінансової діяльності АТ КБ «Приват Банк», можна зробити такі висновки.

По-перше, у разі стрімкого розвитку безготівкового обороту коштів і дедалі більшої популяризації платіжних пластикових карток, які мають велике поширення, стає актуальним використання універсальної електронної картки, яка покликана стати інструментом, що об'єднує державні, муніципальні, комерційні послуги, надані в електронному вигляді, об'єднати в собі ідентифікацію та платіжну функцію, уможливити її використання як посвідчення особи та засіб платежу в електронному просторі. Карта дозволить банкам-емітентам розширити спектр послуг клієнту – власнику картки, сприятиме іміджу банку-емітента як надійного партнера, що, у свою чергу, збільшить клієнтський потік у відділення банку-емітента

По-друге, моніторинг розробки та впровадження фінансових інновацій повинен передбачати можливість аналізу та оцінки економічної ефективності реалізації інноваційного продукту чи послуги. Нами запропоновано методичку побудови комплексної оцінки ефективності фінансових інновацій у банківському секторі, засновану на зіставленні результату застосування продукту/послуги до витрат на розробку та впровадження інноваційного продукту/послуги.

3.4. Моделювання оптимізації процесів управління ліквідністю банку в умовах цифровізації

В сьогоденнішньому багатоплановому і багаторівневому середовищі фінансових послуг банківським керівникам та контролюючим органам необхідний механізм який забезпечує прийняття рішень у галузі управління фінансами та враховує чисельність взаємопов'язаних економічних факторів. Такий механізм пропонують економіко-математичні моделі управління фінансами. В усьому світі застосування математичних методів для розв'язання фінансових проблем уже набуло широкого поширення, і з практичного погляду вони є головним інструментом менеджерів банку.

Забезпечуючи стабільність грошово-кредитної системи країни, ліквідність банків є каталізатором сприятливого соціальноекономічного, інвестиційного, морально-психологічного клімату в суспільстві. У підтриманні необхідного рівня ліквідності зацікавлені не лише банки, а й клієнти, оскільки він є важливим показником цілісності та повернення їх коштів. Крім цього, в ліквідності банку зацікавлені його акціонери, оскільки її рівень свідчить про репутацію банку, що дає змогу залучити до банківського обслуговування потенційних клієнтів, а це, відповідно, працюватиме на дохідність і прибутковість. Як свідчить практика, управління ліквідністю банку надзвичайно складне та суперечливе завдання, оскільки банк повинен забезпечити її без суттєвих втрат у прибутковості: підтримання необхідного балансу між бажанням до максимальної дохідності банківських операцій і забезпечення обов'язкових нормативів ліквідності через мінімізацію банківських ризиків.

При розробці стратегії управління банківською ліквідністю має бути враховане його основне функціональне призначення, яке полягає у вирішенні таких завдань: задоволення попиту на кредитні ресурси; виконання вимог за депозитними операціями; обмеження неприбуткового продажу активів; оптимізація вартості залучених ресурсів на фінансовому ринку; оптимізація дохідності банківських операцій та загальної прибутковості банку. Управління

банківською ліквідністю має не лише практичне значення, а й теоретичне підґрунтя, яке формувалося впродовж багатьох років під впливом розвитку та зміни грошово-кредитного регулювання. Серед теорій управління банківською ліквідністю найбільш обґрунтованими є такі: теорія комерційних позик, теорія переміщення активів, теорія очікуваного доходу, теорія управління пасивами. Сьогодні банки не можуть віддавати перевагу лише конкретній теорії, а повинні комплексно застосовувати їх відповідно до показників економічного розвитку країни, стану фінансового ринку та діяльності банку на основі математичного моделювання. Жоден із розглянутих методів не дає можливості точно кількісно визначити та спрогнозувати основні стратегії управління ліквідності банку та потребу в ліквідних коштах. Окреслену проблему пропонуємо частково вирішити за допомогою кількісних методів, побудувавши при цьому модель оптимального залучення коштів відповідно до ліквідних потреб [39].

Для побудови формалізованої моделі такого класу введемо позначення: t – індекс планового періоду, $t=1, T$; a_t – прогнозна нерівномірна потреба в ліквідних коштах у періоді t ; S_0 – початковий розмір запасу ліквідних коштів; S_t – обсяг запасів ліквідних коштів для періоду t ; x_t – обсяг додаткового залучення коштів для покриття дефіциту ліквідності у періоді t ; y_t, z_t – збільшення або зменшення потреби коштів у періоді t .

В основу побудови нашої моделі покладемо балансовий рух коштів для кожного планового періоду:

$$\left(\begin{array}{c} \text{Обсяг ліквідних} \\ \text{коштів на} \\ \text{початок періоду } t \end{array} \right) + \left(\begin{array}{c} \text{Залучення} \\ \text{коштів в} \\ \text{період } t \end{array} \right) = \left(\begin{array}{c} \text{Потреба в} \\ \text{ліквідних} \\ \text{коштах в} \\ \text{період } t \end{array} \right) + \left(\begin{array}{c} \text{Обсяг ліквідних} \\ \text{коштів на кінець} \\ \text{періоду } t \end{array} \right)$$

Друга група обмежень моделює ситуацію, яка пов'язана з додатковою потребою в ліквідних коштах. Якщо залучення коштів в періоді $t+1$ збільшилося

порівняно з періодом t , то $y_t > 0$; $z_t = 0$. І навпаки, якщо залучення коштів зменшилося, то $y_t = 0$; $z_t > 0$.

Вивільнені кошти розміром z_t можна використовувати для подальшого розміщення або надання кредитів.

Третя група обмежень моделює відповідність ліквідності нормативним положенням.

Мета нашої задачі полягає у знаходженні оптимального плану залучення коштів x_t для кожного горизонту планування та розміру залишку ліквідних коштів S_t так, щоб сумарне коливання динаміки додаткового залучення коштів і сумарний розмір запасу ліквідних коштів були мінімальними. Враховуючи сформульовану мету та введенні позначення, наша модель матиме вигляд.

Знайдемо такий розв'язок $\{x_t \geq 0; y_t \geq 0; S_t \geq 0; z_t \geq 0; t = 1, T\}$, який забезпечив би для цільової функції:

$$F = \sum_{t=1}^{T-1} y_t + \sum_{t=1}^T S_t \rightarrow \min \quad (3.3)$$

при виконанні таких умов:

1) балансова умова руху коштів для кожного планового періоду

$$S_{t-1} + x_t = a_t + S_t, \quad t = 1, T;$$

або

$$S_{t-1} + x_t = a_t, \quad t = 1, T;$$

(3.4)

2) умова дотримання принципу рівномірності залучення коштів, яка виражається за допомогою різниці цих коштів за кожних два послідовних періоди, тобто між x_{t+1} та x_t . З іншої сторони, згадану величину можна представити як різницю двох невідомих y_t і Z_t :

$$x_{t+1} - x_t = y_t - z_t; \quad t = 1, T-1$$

або

$$x_{t+1} - x_t - y_t + z_t = 0; \quad t = 1, T-1$$

(3.5)

3) умова дотримання нормативів ліквідності:

$$S_t \geq l * a_{t+1}; t = 1, T-1 \quad (3.6)$$

Проведений аналіз методів наукового управління банківською ліквідністю підтверджує недостатність використання нормативних і коефіцієнтних методів для визначення прогнозних ситуацій щодо потреби в ліквідних коштах. На основі розглянутою нами формалізованої моделі підтверджено, що отримані розрахунки можуть бути використані банком з метою ефективного управління ліквідними коштами та утримання міцних позицій на ринку банківських послуг в умовах існуючої конкуренції.

Висновки до розділу 3

В результаті проведених досліджень в напрямі удосконалення фінансової діяльності АТ КБ «Приват Банк» було запропоновано декілька підходів до побудови його діяльності в умовах цифровізації, які забезпечили б підвищення ефективності функціонування АТ КБ «Приват Банк» в майбутніх періодах.

Для визначення впливу ресурсної бази (компонентів доходної бази) АТ КБ «Приват банк» на його чистий прибуток було використано кореляційно-регресійний аналіз, за допомогою якого було встановлено, що найбільший вплив на кінцевий результат фінансової діяльності банку мають два фактори, а саме процентні доходи та інші операційні доходи. Комісійні доходи та доходи від операцій з іноземною валютою не суттєво впливають на прибуток.

Встановлено, що в сьогоднішніх умовах витримати конкуренцію може банк, який постійно розширює перелік послуг, які надає, знижує їх собівартість, покращує якість депозитного, кредитного і розрахунково касового обслуговування клієнтів, пропонуючи їм різноманітні консультації та додатковий сервіс. Дослідження напрямів банківських цифрових інновацій показало, що в даний час дистанційне банківське обслуговування є одним з найбільш прогресивних сервісів, що динамічно розвиваються. За останні роки в

цій галузі відбулося якісне зрушення. Нами було запропоновано впровадження інноваційної послуги «Клієнт-менеджер» для персональної роботи з клієнтом. Основною конкурентною перевагою цієї інноваційної цифрової технології є персоналізація, тобто індивідуальне ставлення до кожного клієнта банку, максимально швидке реагування на зміну смаків та переваг споживача. Підключення послуги «Клієнт-менеджер» до системи роботи банку забезпечить конкурентну перевагу, що, у свою чергу, позначиться на результатах фінансово-господарської діяльності АТ КБ «Приват Банк». Результати від впровадження даної послуги будуть розраховані в розділі 4.

Також запропоновано впровадження проєкту «Універсальна електронна карта» (УЕК) який покликаний стати інструментом, що відкриває доступ до державних, муніципальних, комерційних послуг, які надаються в електронному вигляді, об'єднує в собі ідентифікацію та платіжну функцію, уможливить її використання як посвідчення особи та засіб платежу в електронному просторі.

Інтеграція УЕК до національної платіжної системи країни збільшить частку безготівкового обороту коштів, з'являться нові фінансові продукти, послуги, інструменти. Розробники припускають надати карті близько 260 додатків, надалі можливе її використання як аналога паспорта, посвідчення водія, поліса обов'язкового медичного страхування, студентського квитка, проїзних документів у транспорті тощо, з'явиться можливість отримувати комерційні та державні послуги в електронному вигляді через банкомати, персональні комп'ютери, мобільні пристрої.

В рамках розділу запропоновано підхід до моделювання оптимізації процесів управління ліквідністю банку в умовах цифровізації. Проведений аналіз методів наукового управління банківською ліквідністю підтверджує недостатність використання нормативних і коефіцієнтних методів для визначення прогнозних ситуацій щодо потреби в ліквідних коштах. На основі розглянутою нами формалізованої моделі підтверджено, що отримані розрахунки можуть бути використані банком з метою ефективного управління

ліквідними коштами та утримання міцних позицій на ринку банківських послуг в умовах існуючої конкуренції.

РОЗДІЛ 4

ОЦІНКА ОЧІКУВАНОВОГО ЕФЕКТУ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ БАНКІВСЬКИХ ЦИФРОВИХ ІННОВАЦІЙ

4.1. Оцінка ефективності впровадження проєкту «Клієнт-менеджер»

Впровадження та вдосконалення ІТ-систем пов'язане з інвестиціями, причому банк може використовувати покупну систему або розробити відповідне програмне забезпечення (ПЗ) самостійно. АТ КБ «Приват Банк» має потужний центр ІТ-розробок, тому дистанційний додаток «Клієнт-менеджер» буде розроблено спеціалістами банку в разі обґрунтування економічної доцільності такого кроку.

Для того аби оцінити ефективність впровадження проєкту «Клієнт-менеджер» доцільно порівняти ефективність цього виду дистанційного банківського обслуговування (далі – ДБО) з «класичним» обслуговуванням клієнтів відділенням банку.

Проводячи оцінку ефективності, зазвичай виділяють два напрямки: порівняння досягнутого та планованого економічного ефекту (наприклад, прибуток від використання системи за заданий період часу) та оцінку поточної ефективності роботи (вартість обслуговування клієнта, рентабельність). Основу оцінки інвестицій у системі ДБО можуть бути покладені методи визначення рентабельності витрат на обслуговування клієнтів.

Для проведення оцінки порівняємо обслуговування одного і того ж числа клієнтів, наприклад, 10000 у системі ДБО та у відділенні банку. При цьому можна припустити, що банк загалом обслуговує значно більше число клієнтів, та додавання до них додаткових 10000 суттєвих чином не змінює його бізнес-процеси.

Проведемо аналіз сукупної вартості володіння під час впровадження системи дистанційного обслуговування, яка включає в себе як початкові інвестиції I , так і витрати на поточну роботу $B_{\text{міс}}$ протягом періоду оцінки $T_{\text{план}}$:

$$V_{\text{ДБО}} = I + V_{\text{міс}} * T_{\text{план}} \quad (4.1)$$

Початкові інвестиції включають в себе:

$$I = I_{\text{ДБО}} + I_{\text{ПЗ}} + I_{\text{комп}} + I_{\text{зв}} + I_{\text{інтегр}} + I_{\text{навч}} \quad (4.2)$$

де $I_{\text{ДБО}}$ – вартість розробки програмного забезпечення додатку «Клієнт-менеджер»;

$I_{\text{ПЗ}}$ – вартість покупки додатково до системи ДБО програмного забезпечення: веб-сервер, засоби криптозахисту ьлщо;

$I_{\text{комп}}$ – вартість придбання апаратного забезпечення (серверів, АРМ співробітників підтримки тощо);

$I_{\text{зв}}$ – вартість мережної інфраструктури (організація каналу виходу в Інтернет, вартість мережного обладнання тощо);

$I_{\text{інтегр}}$ – вартість проведення інтеграційних робіт з впровадження системи ДБО в інформаційну систему банку;

$I_{\text{навч}}$ – вартість підбору та навчання персоналу.

Щомісячні витрати включають в себе:

$$V_{\text{міс}} = V_{\text{підтр}} + V_{\text{ДБО}} + V_{\text{інтегр}} \quad (4.3)$$

де $V_{\text{підтр}}$ – вартість підтримки системи;

$V_{\text{ДБО}}$ – витрати на забезпечення роботи ДБО (зарплата працівників, оплата каналів зв'язку, непрямі витрати);

$V_{\text{інтегр}}$ – витрати на забезпечення інтеграції роботи ДБО з інформаційними системами банку. Якщо була здійснена так звана online-інтеграція системи ДБО з АБС банку, то $V_{\text{інтегр}} = 0$

У формулі підрахунку щомісячних витрат свідомо пропущено третю складову – витрати банку на виконання самої операції. Причини наступні:

- вартість проведення операції належить до собівартості окремого банківського продукту, а не до собівартості обслуговування клієнта у системі ДБО або при «класичному» обслуговуванні;

- по кожному окремому банківському продукту виробляється така тарифна політика, щоб витрати на виконання операції входили до стягувану з клієнта комісію

Оцінку ефективності впровадження ДБО проведемо у порівнянні з відкриттям нового відділення банку в м. Дніпро.

Орієнтовні витрати на відкриття нового відділення в центральних районах міста складе 1155 тис.грн. та щомісячні витрати на забезпечення діяльності відділення (орендна плата, заробітна плата) складе 72 тис. грн.

Таким чином вартість відкриття та витрати на використання нового відділення в центральному районі Дніпра за 5 років складуть 5475 тис.грн.

Середньомісячні витрати на обслуговування клієнтів в «класичному» відділенні складе 91250 грн.

Порівняємо даний інвестиційний проект з відкриття відділення в м. Дніпро з проектом із застосування ДБО «Клієнт-менеджер» (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Одноразові та поточні витрати на використання ДБО «Клієнт-менеджер»

Найменування витрат	Сума витрат, грн.
Початкові інвестиції всього, в т.ч.	766955,0
- Вартість ДБО (10 000 клієнтів)	548340,0
- Допоміжне ПЗ	15000,0
- Обладнання	48100,0
- Мережева інфраструктура	76900,0
- Інтеграція з ІС банку	68540,0
- Навчання співробітників	10075,0
Щомісячні витрати всього, т.ч.	45570,0
- Оплата підтримки	10250,0
- Заробітна плата працівників	21160,0
- Оплата каналів зв'язку	5700,0
- Непрямі витрати	8460,0
ТСО* (1 рік)	1313795,0
ТСО (3 роки)	2407475,0
ТСО (5 років)	3501155,0

*ТСО – total cost of ownership (сукупна вартість вкладання)

Середньомісячні витрати на обслуговування 10000 клієнтів застосуванням ДБО складе 58352 грн.

Таким чином, проведені розрахунки свідчать, що сукупна вартість володіння (ТСО) при обслуговуванні 10000 клієнтів застосуванням ДБО набагато менше витрат на «класичне» обслуговування: у середньому на 36% на рік. За рахунок економії на витратах інвестиції в ДБО при порівнянні з працюючим відділенням банку окупуються досить швидко – приблизно за 18 місяців.

Економія прямих витрат виявляється під час виконання окремо взятої операції клієнта у разі ДБО та «класичного» обслуговування (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Порівняння вартості проведення операцій

Найменування операції	Витрати	
	З використанням ДБО «Клієнт-менеджер»	У відділенні
Заповнення бланка документа	0	0
Надсилання в банк/передача операціоністу	0	0
Перевірка документа	0	1 хв. роботи операціоніста
Вивантаження/передрук у АБС*	0	2 хв. роботи операціоніста
Проведення документа в АБС	0	0

*АБС – автоматизована банківська система

Для ДБО також є непрямі витрати, що виражаються у віднесенні на виконану операцію частини щомісячних витрат за обслуговування ДБО. З урахуванням нульових прямих витрат:

$$C_{\text{ДБО}} = \text{ТСО}_{\text{ДБО(міс)}} / N * P * \alpha \quad (4.4)$$

де $C_{\text{ДБО}}$ – собівартість операцій при ДБО;

$\text{ТСО}_{\text{ДБО(міс)}}$ – розраховані за попередньою методикою (з урахуванням "оренди") витрати на ДБО;

N – кількість клієнтів, що обслуговуються (на місяць);

P – кількість банківських продуктів у системі;

α – коефіцієнт корисного використання системи.

Конкретно для відділення АТ КБ «Приват Банк» у м. Дніпро система ДБО для обслуговування фізичних осіб виглядатиме наступним чином. Виходячи з розрахованої вище вартості $ТСО_{ДБО(міс.)}$, кількості клієнтів 10 000 осіб, наявності 30 банківських продуктів у системі та коефіцієнта корисного використання системи (тут 0,5 тому що, припустимо, що протягом місяця системою користується лише половина клієнтів), отримуємо:

$$C_{ДБО} = 45570 / 10000 * 30 * 0,5 = 0,3038$$

Для розрахунку вартості операції у разі «класичного» обслуговування скористаємося методикою TD ABC (Time-Driven Activity-Based Costing):

$$C_{\text{відділення}} = t_{\text{оп}} + C_t \quad (4.5)$$

де $t_{\text{оп}}$ – час виконання операцій;

C_t – собівартість 1 години робочого часу у відділенні.

Враховуючи, що час виконання операцій у відділенні 3 хвилини, $C_{\text{відділення}} = 3/60 * 108,5 = 5,425$.

Таким чином, собівартість операції у разі використання ДБО виявляється у 17,8 ($5,425/0,3038=17,8$) разів нижче, ніж за обслуговування клієнта у звичайному відділенні.

Проведення платіжного документа вимагає постійного залучення людських та матеріальних ресурсів. Використання ж автоматизованої системи економічно виправдано: потрібний менший обсяг щомісячних витрат інвестицій.

Таким чином, проведені розрахунки підтверджують безперечну ефективність впровадження ДБО «Клієнт-менеджер» в діяльність АТ КБ «Приват Банк» з метою підвищення ефективності та прибутковості його діяльності. Впровадження «Клієнт-менеджера» – це внесок у підвищення ефективності бізнесу, що приносить помітне зниження витрат під час проведення обслуговування.

4.2. Планування рентабельності банку на основі декомпозиційного аналізу прибутку

Для того щоб забезпечити ефективну роботу банків необхідно раціонально організувати його аналітичні роботи за результатами яких буде можливо приймати переконливі економічно-управлінські рішення. Аналіз допомагає виявити:

- тенденції та закономірності роботи банку;
- вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на функціонування його діяльності;
- планування майбутньої діяльності банку та стеження щодо її виконання;
- формулювання розвитку та резервів підвищення ефективності роботи банку [40].

Науковці-дослідники, встановлюють за мету досліджувати методологію оцінки ефективності та поліпшення окремих теоретико-методичних аспектів, а саме:

- покращення аналітичного інструментарію оцінки;
- підвищення достовірності результатів оцінювання;
- зниження їх чутливості до вхідних параметрів оцінки та інше.

Розбір вітчизняних та закордонних джерел дозволяє об'єднати всі інструменти оцінювання у два умовних методичних підходи [40]:

- бухгалтерський, провідним критерієм якого виступає дохідність (прибутковість) банківської діяльності. Цей підхід базується на застосуванні методів фінансових коефіцієнтів;

- економічний або виробничий, головний критерій якого пропонує оптимальне ведення діяльності (включаючи рівень прибутку, витрат та ризику). Даний підхід включає економіко-математичне моделювання.

Застосовуючи бухгалтерський підхід можна оцінити ефективність роботи банку щодо прибутковості банківського бізнесу, допомагає визначити

ефективність як відносну величину розрахунку. У цьому випадку головними показниками ефективної діяльності банку є:

- показники рентабельності активів (ROA)
- рентабельності капіталу (ROE),
- чиста процентна маржа,
- чистий спред,
- продуктивність праці,
- рентабельність витрат.

Також можна вважати, що методика декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу банку або як її ще називають – модель Дюпона? слугує найпоширенішою методикою для аналізу ефективності банківської діяльності. Суть цієї методики полягає у тому, що вона простежує залежність показників прибутковості та ризиків банку, що дає змогу виявити вплив окремих чинників на результат його фінансової діяльності. Розрахунок показників проходить за даними фінансової звітності [32].

Модель Дюпон, або методика декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу дає змогу виявити фактори впливу на прибутковість капіталу банку та заснована на методі фінансових коефіцієнтів.

Декомпозиційний аналіз власного капіталу має вагомe значення для стратегічного управління банківськими фінансами. Цю модель можна вважати універсальною, тому що вона дає змогу керівникам банку оцінити їх діяльність за такими ж критеріями, якими користуються зовнішні аналітики [30].

За данною методикою прибутковість банку можна оцінити за показниками ROE (прибутковість капіталу) та ROA (прибутковість активів). В свою чергу показником ризику банку служитиме мультиплікатор капіталу.

Показник мультиплікатора капіталу (МК) – це відношення середніх активів (А) до власного капіталу банку (К).

Чим вище буде значення МК – тим вище буде ризик банку.

Залежність між прибутком і ризиком описують моделлю:

$$\text{ROE} = \text{ROA} * \text{МК} \quad (4.6)$$

Ця модель позначає зв'язок прибутку та джерел формування банківських ресурсів. А якщо казати точніше, то це співвідношення власних та залучених коштів. Чим вище буде прибуток, тим ризиковою буде структура балансу банку.

Для підтримання бажаного рівня прибутковості капіталу банку при зниженні ефективної роботи його діяльності потрібно бути згодним на вищий ризик, що означає збільшення відношення активів до капіталу. Що означатиме, що хоч банк має невисокий показник прибутковості активів, та все ж він може здобути порівняно високий рівень прибутковості капіталу за рахунок максимально дозволеного вживання боргових зобов'язань [31, 32].

На наступному етапі проводиться ще більш глибокий аналіз (саме аналіз моделі Дюпон), розподіливши показник прибутковості активів (ROA) на показник чистої маржі прибутку та коефіцієнт дохідності (або використання) активів.

Чистою маржою прибутку (NPM) вважають відношенням чистого прибутку до валових доходів банку.

Коефіцієнт дохідності активів (EA) розраховується як відношення валових доходів до сумарних активів банку.

Тоді отримаємо залежність (4.7):

$$\text{ROA} = \text{NPM} * \text{EA} \quad (4.7)$$

Отже модель залежності між прибутком і ризиком матиме вигляд:

$$\text{ROE} = \text{NPM} * \text{EA} * \text{МК} \quad (4.8)$$

На завершальному етапі аналізують чинники, які подіяли на маржу прибутку та дохідність активів. До яких належать:

- валові доходи;
- операційні витрати;
- структура активів банку.

Даний аналіз слугує для того, щоб виявити причини, що заважають ефективній роботі банку. Також допомагає знайти резерви для підвищення чистого прибутку.

Чистий прибуток банку підрозділяється на доходи та витрати. У подальшому простежують динаміку розмаїтих складових доходів (процентних, комісійних, торгових, інших) і витрат банку (процентних, операційних, податкових платежів) [33].

Для того, щоб банк міг отримати відповідь на кінцеве питання стратегічного управління, а саме як досягти бажаного фінансового стану та реалізувати цілі, що було поставлено, то йому необхідно досягнути порівняння даних за різні періоди та аналогічні показники банківської діяльності, таких як структура, темпи приросту та інші.

Для проведення аналізу необхідно сформувати інформаційну базу, яка складається з чотирьох груп показників банківської діяльності.

Первинні дані для проведення декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу АТ КБ «Приват банк» відображено у таблиці 4.3.

Таблиця 4.3

Вихідні дані для декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу банку

Показник	2018	2019	2020	Абсолютне відхилення		Відносний приріст	
				2019-2018	2020-2019	2019-2018	2020-2019
Власний капітал	24794	31462	54529	6668	23067	26,9	73,3
Усього активів	458680	525248	552058	66568	26810	14,5	5,1
Чистий прибуток	-23914	11668	32609	35582	20941	51,2	179,5
Валові доходи	35320	42643	44787	7323	2144	20,73	5,03

Декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу банку відтворено у табл. 4.4.

Таблиця 4.4

Декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу банку

Показник	Формула розрахунку	Роки			Абсолютне відхилення	
		2018	2019	2020	2019/ 2018	2020/ 2019
Маржа прибутку (ROA),%	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Валові доходи}} * 100\%$	-67,71	27,36	72,81	95,1	45,4
Доходність активів (ROE),%	$\frac{\text{Валові доходи}}{\text{Усього активів}} * 100\%$	7,70	8,12	8,11	0,4	0,01
Мультиплікатор капіталу, разів	$\frac{\text{Усього активів}}{\text{Власний капітал}}$	18,5	16,7	10,1	-1,8	-6,6
Прибутковість капіталу, %	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Усього активів}} * 100\%$	-5,2	2,2	5,9	7,4	3,7
Прибутковість активів, %	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} * 100\%$	-96,5	37,1	59,8	133,5	22,7

З результатів проведеного аналізу можна зробити висновки:

Ефективність діяльності банку значно покращилась. Про це свідчить те, що показники прибутковості капіталу та активів за аналізований період, а саме 2018-2020 рр. мають тенденцію до збільшення.

Мультиплікатор капіталу мав тенденцію до зниження, а це є позитивним моментом для банку, адже це означає зменшення загального ризику банку і те, що банк користується повною мірою шансом з залучення коштів і розширення своєї ресурсної бази.

Стосовно показників ROA і ROE банку можна сказати, що прибутковість активів та капіталу банку є задовільною та має тенденцію до швидкого зростання, що є позитивним показником.

Таким чином, варто констатувати, що діяльність АТ КБ «Приват Банк» за аналізований період є задовільною, простежується чітка тенденція до підвищення результативності його діяльності та збільшення основних фінансових показників.

Висновки до розділу 4

Оцінка ефективності впровадження проєкту «Клієнт-менеджер» показала доцільність впровадження запропонованої технологічної інновації в діяльність АТ КБ «Приват Банк», оскільки собівартість операції у разі використання ДБО у 17,8 разів нижче, ніж за обслуговування клієнта у звичайному відділенні.

Впровадження «Клієнт-менеджера» – це внесок у підвищення ефективності бізнесу, що приносить помітне зниження витрат під час проведення обслуговування.

Ефективність діяльності банку значно покращилась. Про це свідчить те, що показники прибутковості капіталу та активів за аналізований період, а саме 2018-2020 рр. мають тенденцію до збільшення.

Мультиплікатор капіталу мав тенденцію до зниження, а це є позитивним моментом для банку, адже це означає зменшення загального ризику банку і те, що банк користується повною мірою шансом з залучення коштів і розширення своєї ресурсної бази.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні теоретичні та практичні висновки.

Комерційні банки — базова ланка кредитної системи країни. Вони проводять операції з позичковим капіталом, обслуговують підприємства та громадян. Вони здатні запропонувати своїм клієнтам понад двохсот різноманітних банківських послуг.

Комерційні банки постійно еволюціонують: змінюються форми операцій, методи конкуренції, системи контролю і управління. Розширилася сфера діяльності, яка сьогодні охоплює весь світ.

В Україні банківська система є дворівневою і складається з Національного банку України та комерційних банків різних видів і форм власності.

Комерційні банки виконують ряд функцій, серед яких:

- набір депозитів від юридичних та фізичних осіб;
- кредитування підприємств і населення;
- організація та здійснення розрахунків у господарстві;
- випуск кредитних знарядь обігу.

Крім базових функцій, комерційні банки можуть виконувати ряд другорядних операцій, реальне коло яких позначається рисами різних секторів ринку і потребами тих груп клієнтів банку, на які він орієнтує свою діяльність.

Функції комерційних банків України розглядаються в Статті 25 Закону України «Про банки і банківську діяльність».

Банківський сектор України протягом останніх років розвивався досить динамічно, незважаючи на всі труднощі, пов'язані з політичною та економічною ситуацією, посиленням нестабільності на валютному та фінансовому ринках. Водночас наявність значної кількості банківських установ на вітчизняному фінансовому ринку призводить до посилення конкурентної боротьби за клієнтів,

завоювання ринку банківських послуг, що зумовлює необхідність забезпечення конкурентних переваг кожним комерційним банком.

Одними з конкурентних переваг банку є його прибуток. Прибуток є важною категорією, що характеризує стійкість і надійність банківської установи. Перш за все, він необхідний для створення резервних фондів, стимулювання персоналу і керівництва до розширення та вдосконалення операцій, скорочення витрат і для збільшення капіталу, що дозволяє розширити обсяги і поліпшити якість послуг, що надаються, тим самим підвищуючи удосконалення своєї діяльності.

Відповідно до поставлених завдань кваліфікаційної роботи було проведено аналіз його фінансового стану за 2018-2020 рр.

Джерела прибутку АТ КБ «Приват Банк» в 2020 р. значно не змінились, хоча і були обмежені впливом макроекономічних тенденцій. Так, в 2020 році, з одного боку, на доходи банку сильно вплинули обмеження щодо нарощення кредитування, коливання комісійного доходу, а з іншого, тренд зменшення відсоткових ставок на ринку забезпечив зменшення вартості ресурсів.

Чистий прибуток Банку за 2020 р. склав 24,3 млрд. грн., що залишається максимальним результатом всього банківського сектору України. Чистий процентний дохід склав 21,6 млрд. грн., збільшившись порівняно з 2019 р. майже на 10%. При цьому Банк був вимушений сформувати додаткові резерви на зменшення корисності за кредитними операціями, внаслідок дії коронакризи на фінансову діяльність позичальників. Сума такого резерву склала 1,25 млрд. грн.

Також стабільний обсяг має чистий комісійний дохід, який в 2020 р. досяг рівня у 18,8 млрд. грн, тоді як в 2019 р. складав 18,2 млрд. грн. Динаміка комісійних доходів обумовлена як збільшенням обсягу платежів клієнтів, так і переглядом тарифів Банку.

Торговий результат формується переважно за операціями з купівлі-продажу валюти, що в 2020 р. склав 3,1 млрд. грн.

Таким чином, результати 2020 р. є відображенням помірного впливу пандемії коронавірусу COVID19 та реалізованих можливостей швидкої адаптації Банку та його продуктів до нових вимог ринку та клієнтів.

Для визначення впливу ресурсної бази (компонентів доходної бази) АТ КБ «Приват банк» на його чистий прибуток було використано кореляційно-регресійний аналіз, за допомогою якого було встановлено, що найбільший вплив на кінцевий результат фінансової діяльності банку мають два фактори, а саме процентні доходи та інші операційні доходи. Комісійні доходи та доходи від операцій з іноземною валютою не суттєво впливають на прибуток.

Встановлено, що в сьогоденних умовах витримати конкуренцію може банк, який постійно розширює перелік послуг, які надає, знижує їх собівартість, покращує якість депозитного, кредитного і розрахунково касового обслуговування клієнтів, пропонуючи їм різноманітні консультації та додатковий сервіс. Дослідження напрямів банківських цифрових інновацій показало, що в даний час дистанційне банківське обслуговування є одним з найбільш прогресивних сервісів, що динамічно розвиваються. Запропоновано впровадження інноваційної послуги «Клієнт-менеджер» для персональної роботи з клієнтом. Основною конкурентною перевагою цієї інноваційної цифрової технології є персоналізація, тобто індивідуальне ставлення до кожного клієнта банку, максимально швидке реагування на зміну смаків та переваг споживача.

Запропоновано впровадження проєкту «Універсальна електронна карта» (УЕК) який покликаний стати інструментом, що відкриває доступ до державних, муніципальних, комерційних послуг, які надаються в електронному вигляді, об'єднує в собі ідентифікацію та платіжну функцію, уможливить її використання як посвідчення особи та засіб платежу в електронному просторі.

Запропоновано підхід до моделювання оптимізації процесів управління ліквідністю банку в умовах цифровізації. Проведений аналіз методів наукового управління банківською ліквідністю підтверджує недостатність використання нормативних і коефіцієнтних методів для визначення прогнозних ситуацій щодо

потреби в ліквідних коштах. На основі розглянутою нами формалізованої моделі підтверджено, що отримані розрахунки можуть бути використані банком з метою ефективного управління ліквідними коштами та утримання міцних позицій на ринку банківських послуг в умовах існуючої конкуренції.

Модель Дюпона, за допомогою якої було виконано аналіз доходності діяльності банку, дає змогу не лише провести оцінку реальності впливу факторів, але й визначити інтенсивність їх впливу на результативний показник діяльності банків. З метою виявлення ступеня впливу основних складових доходної бази банку на чистий прибуток банку було побудовано кореляційно-регресійну модель на прикладі АТ КБ «Приват Банк». Результати аналізу дали змогу визначити, що запропонована модель є значущою і адекватною. Виявлена залежність факторів є досить закономірною, отже, модель може бути рекомендована для практичного використання. Побудована модель дала змогу визначити найбільший вплив на фінансовий результат двох факторів, а саме процентних доходів та інших операційних доходів.

Оцінка ефективності впровадження проєкту «Клієнт-менеджер» показала доцільність впровадження запропонованої технологічної інновації в діяльність АТ КБ «Приват Банк», оскільки собівартість операції у разі використання ДБО у 17,8 разів нижче, ніж за обслуговування клієнта у звичайному відділенні.

Впровадження «Клієнт-менеджера» – це внесок у підвищення ефективності бізнесу, що приносить помітне зниження витрат під час проведення обслуговування.

Таким чином, проведене в кваліфікаційні роботі дослідження підтверджує доцільність впровадження інноваційних технологій в діяльність АТ КБ «Приват Банк» з метою підвищення ефективності управління його діяльністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2014. — 599 с.
2. Конституція України
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність»
4. Закон України «Про національний банк»
5. Банківські операції: Підручник / М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна, [та ін.]; за ред. А.М. Мороз. - 3-є вид., перероб. і доп. - К. : КНЕУ, 2008. - 608 с.
6. Міщенко В. І. Банківські операції: Підручник / В. І. Міщенко, Н.Г. Слав ‘янська, О.Г. Коренєва. — 2-е вид., переробл. і доп. — К. : Знання, 2007. — 796 с.
7. Васюренко О.В. Банківські операції: навч. посіб. / О.В. Васюренко. - [5-те вид., перероб. і доп.]. - К.: Знання, 2011. - 311 с.
8. Рибалка, О. О. Підходи до управління прибутком банк / О. О. Рибалка // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 11. – С. 161–165.
9. Алпанова, О. Продукт и его образ / О.П.Алпанова // Банковский менеджмент,- 2017.- №3.- С. 50-54.
10. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: Підручник [Електронний ресурс] / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с. Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/116/54/>
11. Єгоричева С. Б. Методичні засади організації інноваційного процесу в комерційних банках / С.Б.Єгоричева // Вісник Національного банку України. – 2011. – №1. – С. 53–57
12. Матвієнко О. С. Шляхи підвищення прибутковості банківської діяльності /О.С. Матвієнко // «Young Scientist» – 2014. – №6 (09). – С. 169-172.

13. Міщенко В. І. Банківські операції: Підручник / В. І. Міщенко, Н.Г. Слав 'янська, О.Г. Коренєва. — 2-е вид., переробл. і доп. — К. : Знання, 2007. — 796 с.
14. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 затверджене Наказом Міністерства фінансів України від № 73 від 07.02.2013 (останні зміни № 48 від 08.02.2014) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
15. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України : затверджені Постановою Правління НБУ N 255 від 18.06.2003 (останні зміни № 457 від 08.10.2010) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>
16. Ревич М.Я. Методи аналізу та розподілу банківського прибутку / М.Я. Ревич // Регіональна бізнес-економіка та управління. — 2013. — № 1(37). С. 114 —120.
17. Основні показники діяльності банків України - Режим до- ступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807
18. Алешко Г.В. Сутність і роль кредиту в ринковій економіці / Г.В. Алешко // Аудитор України. - 2014. - №17. - С. 20-28.
19. Базилевич В.Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: навч. посібник. / В.Д. Базилевич, К.С. Базидевич. - [2-е вид., стер.]. - К.: Знання, 2015. - 263 с.
20. Белоглазова Г.Н. Банковское дело: учеб. пособие / Г.Н. Белоглазова, Л.П. Кроливецкая. - СПб.: Питер, 2013. - 239 с.
21. Браун С. Дж. Количественные методы финансового анализа: пер. с англ. / С. Дж. Браун, М.П. Крицмен. - М.: ИНФРА-М, 2013. - 336 с.
22. Бунге Н. Теория кредита / Н. Бунге. - К.: 2012. - 411 с.
23. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / Т.М. Серікова, В.Д. Понікаров, Д.В. Назаренко; М-во освіти і науки України, Харківський нац. екон. ун-т. - 3-є вид., випр. і допов. - Х.: ВД "Інжек", 2012. - 296 с.

24. Васюренко О.В. Банківські операції: навч. посіб. / О.В. Васюренко. - [5-те вид., перероб. і доп.]. - К.: Знання, 2011. - 311 с.
25. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. // Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-tasuspilstva-ukrayini-na-2018-2020-roki>.
26. Кльоба Л.Г. Цифровізація – інноваційни напрям розвитку банків / Л.Г. Кльоба // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2018. –№12
27. Новицький А. М. Електронний банкінг (організаційно-правове забезпечення): монографія / А. М. Новицький, Г. О. Усатий, В. С. Цимбалюк. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2008. – 294 с.
28. Одегова Л. Ю. Цивільно-правове регулювання розрахунків з використанням Інтернет-банкінгу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Л. Ю. Одегова. – К., 2013. – 20 с.
29. Виноградов А.В. Об анализе деятельности банковского сектора / А.В. Виноградов // Деньги и кредит. - 2013. - №12. - С.42-45.
30. Вітлінський В.В. Оцінка кредитоспроможності позичальника та ризику банку / В.В. Вітлінський // Фінанси України. - 2014. - № 12. - С.91-102.
31. Дмитров С. Новітня компонента в системі банківських ризиків / С. Дмитров // Вісник НБУ. - 2010. - №4. - С.11-15.
32. Посилення корпоративного управління банківських установ. Базелівський комітет з питань банківського нагляду. Доступ: <https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=37010>
33. Одегова Л. Ю. Понятие Интернет-банкинга и его значение для гражданских правоотношений [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pchdu/2011_1/010.pdf.

34. Чуб О. О. Розвиток Інтернет-банкінгу в глобальному середовищі / О. О. Чуб // Вісник Української академії банківської справи. – 2009. – № 1 (26). – С. 62–67.
35. Стратегію інноваційного розвитку України на період до 2030 року». Доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>
36. Барилюк І.В. Удосконалення концепції стратегічного управління ресурсним потенціалом банківських установ / І.В. Барилюк // Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія економічна. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка. –2018. –Вип. 39. –С. 70-75
37. Шалига Т. С. Дистанційне банківське обслуговування роздрібних клієнтів: монографія / Т. С. Шалига. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013. – 410 с.
38. Шалига Т. С. Теорія дистанційного роздрібною банкінгу: класичні та новаторські концепції / Т. С. Шалига // Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів. – К. : КНЕУ, 2011. – Вип. 26. – С. 277–286.
39. Пшик Б.І. Ситуаційне моделювання діяльності банків: навч. посібник. / Б.І. Пшик. –Львів: ЛБІ НБУ, 2013. –191 с.
40. Рибак О., Галай Н.В. Шляхи підвищення прибутковості банківського сектору в умовах нестабільного зовнішнього середовища [Ел. Ресурс] / Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2009_1/Galay_109.htm.

ДОДАТОК А

Значення економічних нормативів по системі банків України за 2015 рік, %

№ з/п	Норматив		За станом на											
			01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12
1	H1	Регулятивний капітал (млн. грн.)	188948,9	166875,5	117654,4	115302,8	100978,1	96028,4	109458,1	97782,82	92128,7	82442,6	110267,1	99305,4
2	H2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	15,60	13,81	7,37	8,35	7,84	7,66	9,03	8,03	7,88	7,09	9,90	8,92
3	H4	Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 %)	57,13	56,01	57,94	49,11	50,49	54,27	57,24	56,80	60,69	61,26	70,64	72,25
4	H5	Норматив поточної ліквідності (не менше 40 %)	79,91	84,17	79,45	72,92	72,07	73,45	70,13	75,41	76,35	69,33	80,59	78,76
5	H6	Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	86,14	85,84	80,85	78,76	76,93	78,00	79,60	81,77	82,25	83,80	88,30	88,82
6	H7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	22,01	22,16	23,73	23,42	22,58	22,74	23,27	23,08	23,25	23,27	23,78	23,13
7	H8	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	250,04	313,13	755,47	651,32	669,20	676,47	573,17	675,06	707,36	819,95	628,72	551,47
8	H9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	Введено Постановою Правління Національного банку України від 08.06.2015 № 361						17,40	20,26	28,96	38,60	46,36	63,72
9	H9	Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (не більше 5 %)	0,13	0,15	0,12	0,13	0,15	0,20	Не розраховується					
10	H10	Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (не більше 30 %)	1,37	1,19	2,48	1,08	1,20	1,08	Не розраховується					
11	H11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,002	0,00	0,002	0,002	0,002	0,002
12	H12	Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	2,97	2,68	2,18	2,13	3,29	3,26	2,86	2,74	2,65	2,50	1,36	1,39

Продовження дод. А

Значення економічних нормативів по системі банків України за 2016 рік, %

№ з/п	Норматив		За станом на											
			01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12
1	Н1	Регулятивний капітал(млн. грн.)	129 816,9	102 440,2	129 749,1	127 006,2	130 208,1	125 189,6	127 601,8	132 685,7	137 500,4	142 335,6	136 640,3	138 526,0
2	Н2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	12,31	9,63	11,94	12,03	12,74	12,54	13,03	13,84	13,90	14,22	13,45	13,34
3	Н4	Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 %)	78,73	78,5	74,08	76,52	72,25	67,95	68,51	70,05	62,01	59,42	59,29	59,30
4	Н5	Норматив поточної ліквідності (не менше 40 %)	79,98	82,2	82,96	84,13	80,96	83,13	85,43	86,01	86,11	86,31	85,86	87,40
5	Н6	Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	92,87	92,58	93,45	89,54	89,56	89,67	88,69	88,47	88,55	88,41	87,16	91,01
6	Н7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	22,78	23,1	22,76	22,87	21,14	21,5	21,55	21,08	20,63	21,38	22,27	21,37
7	Н8	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	364,14	470,16	364,32	345,47	331,11	339,18	302,39	278,11	272,66	260,85	295,96	321,28
8	Н9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами(не більше 25 %)	31,19	45,56	37,1	37,03	35,35	35,63	25,27	28,36	29,06	28,19	29,24	28,80
9	Н11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	0,002	0,002	0,001	0,002	0,001	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,001
10	Н12	Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	1,10	0,92	0,84	0,80	0,75	0,74	0,73	0,67	0,66	0,66	0,65	0,64

Значення економічних нормативів по системі банків України за 2017 рік, %

№ з/п	Норматив		За станом на											
			01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12
1	Н1	Регулятивний капітал (млн. грн.)	109653,6	111913,3	102600,8	99029,8	97312,9	96030,1	92550,7	110697,7	111305,3	11 653,8	110793,0	112154,5
2	Н2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	12,69	12,65	12,85	13,72	13,77	13,11	12,42	15,35	15,41	15,27	15,03	15,35
3	Н4	Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 %)	60,79	60,39	60,37	61,93	60,96	60,88	58,59	59,43	54,44	53,24	46,40	45,61
4	Н5	Норматив поточної ліквідності (не менше 40 %)	102,14	100,57	105,31	115,54	113,41	112,8	106,61	108,48	106,29	105,55	104,55	106,67
5	Н6	Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	92,09	89,69	91,42	95,76	95,54	94,45	94,95	97,42	96,59	97,47	95,85	96,52
6	Н7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	21,48	21,87	22,02	22,31	20,90	20,79	20,64	20,35	19,97	20,49	20,58	20,61
7	Н8	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	308,27	261,03	264,58	284,08	283,57	278,26	293,88	223,77	228,64	233,41	239,95	232,12
8	Н9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	36,72	30,79	29,64	28,72	28,98	28,23	26,84	20,05	20,06	19,94	20,23	20,05
9	Н11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	0,001	0,0003	0,0002	0,0001	0,0001	0,0001	0,000005	0,000004	0,000002	0,000005	0,000005	0,000005
10	Н12	Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	0,60	0,43	0,42	0,39	0,39	0,37	0,35	0,33	0,32	0,32	0,43	0,32

Продовження дод. А

Значення економічних нормативів по системі банків України за 2019 рік, %

№ з/п	Норматив		За станом на											
			01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12
1	H1	Регулятивний капітал (млн грн)	126116,7	124984,7	126448,9	128231,2	123439,2	134910,1	136023,5	137905,8	142200,5	143946,1	146820,8	147073,2
2	H2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	16,18	16,52	16,93	16,96	16,21	17,65	17,47	17,42	18,00	18,43	18,59	18,72
3	H3	Норматив достатності основного капіталу (не менше 7%)	...	10,43	10,97	10,91	11,40	13,16	12,98	12,74	13,00	13,12	13,25	13,28
4	H4	Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 %)¹	68,66	76,47	77,85	70,15	69,96	69,07	66,63	64,93	66,37
5	H5	Норматив поточної ліквідності (не менше 40 %)¹	99,12	101,47	102,46	100,97	100,25	100,54	97,76	99,18	99,05
6	H6	Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	93,52	92,36	93,44	92,63	92,29	92,23	91,61	93,33	93,29	93,86	93,57	94,40
7	H7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	19,83	19,26	19,10	18,99	18,65	18,37	17,86	18,28	18,06	17,84	17,49	17,32
8	H8	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	176,23	192,41	169,54	174,68	172,21	152,26	146,97	140,92	138,26	120,79	127,94	120,54
9	H9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	10,41	9,87	8,90	9,48	9,53	10,19	8,64	8,08	8,61	7,47	7,86	7,23
10	H11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	0,0009	0,0005	0,0005	0,0005	0,0005	0,0006	0,0006	0,0004	0,0004	0,0004	0,0002	0,0002
11	H12	Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	0,15	0,15	0,15	0,19	0,15	0,16	0,16	0,16	0,16	0,15	0,14	0,14

¹ Відповідно до змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджених постановою Правління Національного банку України від 01.08.2019 № 102, починаючи з 02.09.2019 економічні нормативи H4 та H5 не розраховуються.

Значення економічних нормативів по системі банків України за 2020 рік, %

№ з/п	Норматив		За станом на											
			01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12
1	Н1	Регулятивний капітал (млн грн)	150313,8	150946,6	149264,5	155287,7	154359,0	171704,4	170821,4	172704,0	172954,4	178767,6	180737,3	181880,5
2	Н2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	19,66	20,31	20,12	19,29	19,70	22,17	21,91	21,52	21,44	21,91	21,76	21,63
3	Н3	Норматив достатності основного капіталу (не менше 7%)	13,50	14,13	14,11	13,01	14,47	15,89	15,75	15,38	15,36	16,05	15,74	15,51
4	Н6	Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	94,35	94,68	95,62	92,56	91,04	90,98	88,15	88,79	88,83	89,68	88,50	88,55
5	Н7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	17,61	17,99	18,14	18,44	19,17	19,04	19,15	19,06	19,14	18,50	19,76	19,85
6	Н8	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	105,00	111,66	112,55	112,08	106,49	89,98	90,11	95,44	94,17	88,35	85,20	84,60
7	Н9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	7,02	6,60	6,70	5,99	6,00	3,80	4,09	4,41	5,45	4,36	4,51	3,80
8	Н11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	0,0002	0,0002	0,0002	0,0002	0,0002	0,0005	0,0002	0,0002	0,0002	0,0002	0,0002	0,0002
9	Н12	Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,12	0,12	0,12

Ректорові Національно ТУ
«Дніпровська політехніка»
проф. Олександр АЗІОКОВСЬКОМУ

ЛИСТ-ЗАМОВЛЕННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи

Просимо Вас доручити студенту групи 072м-20з-1 Фінансово-економічного факультету Навчально-наукового інституту економіки спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Антону ПУТРОВУ виконати кваліфікаційну роботу магістра на тему: «Управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації (на прикладі АТ КБ «Приват Банк»).

Тема роботи є актуальною для банку, оскільки використання цифрових технологій у банківській діяльності дозволяє банкам поліпшити якість і прибутковість не лише від надання банківських послуг, а й від підвищення ефективності супутніх процесів, таких як управління персоналом, аналітична діяльність, забезпечення безпеки інформації, а цифрова трансформація є однією із основних вимог для всіх банків кожної країни.

Керівник відділення №97
АТ КБ «ПриватБанк»

Гулько В.О.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студента
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
фінансово-економічного факультету
навчально-наукового інституту економіки
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
на тему «Управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах
цифрової трансформації (на прикладі АТ КБ «Приват Банк»)»
Антон ПУТРОВА

Кваліфікаційна робота присвячена розвитку теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації.

У роботі розкрито теоретичні основи фінансових операції комерційних банків, систематизовано методичні підходи до аналізу ефективності фінансової діяльності комерційного банку, розглянуто сутність цифровізації як інноваційного напрямку розвитку банків.

Проведено аналіз результатів фінансової діяльності АТ КБ «Приват Банк». Розроблено методичні підходи до впровадження проекту «Клієнт-менеджер» як напрямку банківських цифрових інновацій, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності банківської установи, а також обґрунтовано перспективи провадження універсальної електронної карти в контексті удосконалення фінансової діяльності банку.

Отримані в кваліфікаційній роботі результати носять реальний характер і можуть бути використані АТ КБ «Приват Банк» в розробці рекомендацій щодо концептуальних засад управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації.

Слід зазначити, що кваліфікаційна робота виконана в повному обсязі, зміст відповідає тематиці роботи, тому заслуговує оцінки «відмінно».

Керівник відділення №97
АТ КБ «ПриватБанк»

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу студента групи 072м-20з-1

ПУТРОВА АНТОНА ВОЛОДИМИРОВИЧА

«Управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації (на прикладі АТ КБ «Приват Банк»)),

яка представлена для присвоєння ступеня «магістр» кваліфікації «магістр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. **Мета кваліфікаційної роботи** — розвиток теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо управління фінансовою діяльністю комерційного банку в умовах цифрової трансформації.

2. **Обрана тема актуальна** оскільки використання банківських цифрових технологій в діяльності комерційного банку є інструментом оптимізації підходів до управління діяльністю, що, в свою чергу, забезпечує можливість підвищення ефективності його діяльності в майбутніх періодах в умовах цифрової трансформації.

3. **Тема кваліфікаційної роботи магістра** безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності магістра спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

4. **Задачі кваліфікаційної роботи** містять елементи наукового дослідження, що відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики магістра.

5. **Автором удосконалено** методичні підходи до підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю комерційного банку на основі використання банківських цифрових технологій.

6. **Робота з керівником роботи та інновації запропонованих рішень.** Студент Путров А.В. відвідував консультації, та, прислухаючись до порад керівника, виконував роботу самостійно. **Кваліфікаційна робота** містить обґрунтування удосконалених методичних підходів щодо діяльності банку

7. **Самостійність при виконанні та оформленні результатів досліджень.** Ступінь самостійності при виконанні кваліфікаційної роботи студента достатній.

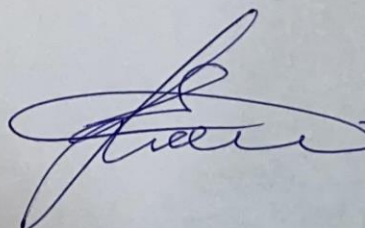
8. **Виконання презентації.** Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.

9. **Дотримання стандартів.** Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності зі стандартами ЄСКД.

10. **Робота Путрова А.В. отримала позитивну оцінку зовнішнього рецензента.**

Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Путрова А.В. рекомендується до захисту з оцінкою 80 балів.

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи магістра
д.е.н., проф.

О.В. Єрмошкіна